



## Šiame numery

LIETUVOS UNIVERSITETAS  
SEKRETORIUS APIE KŪRYBĄ IR ISSISOKE-  
LIUS  
PSICHINĖ SVEIKATA  
KUMRANO RITINIAI  
ŽVILGSNIS Į NOBELIO LITERATŪRINES  
PREMIJAS  
LIETUVISKOS KULTŪROS NESIMAS Į  
APLINKĄ  
AKADEMINĖS PROSVAISTĖS  
KODEL IR KOKIA JAUNIMO SPAUDA  
REIKALINGA  
NAUJI LEIDINIAI  
FILMŲ ĮVAIRUMAI  
KULTŪRINĖ KRONIKA.

## Lietuvos universitetas

J. DAINAUSKAS

LIETUVOS UNIVERSITETAS 1579-1803-1922. Redagavo Pranas Cepėnas. Išeido Lietuvos Profesorų draugija Amerikoje, Chicago, 1972. XVI, 896 pp. Tiek duomenų yra tos knygos tituliname puslapyje.

Knygos antraštės trys datos — Lietuvos pirmojo universiteto eg-

Dirmantas, prof. dr. P. Jonikas, prof. dr. J. Meškauskas. Tos komisijos sąrašė, kažkodėl (apie jo dalyvavimą komisijos darbuose minima tik pratarinėje) nėra tos komisijos sekretoriaus inž. Jono Rugio pavadė, nors jis tos komisijos darbuose aktyviai dalyvavo nuo pat pradžios iki savo stai-

so tos knygos teksto, tad galima buvo laukti, kad knygos tituliname puslapyje jis galėjo būti pažymėtas kaip (pirmasis) tos knygos autorius, nes taip priimta daryti, leidžiant tokius kolektyvinius, vienkartinus veikalus, kai pagrindinis rašiny apima daugiau 1-3 viso turinio.



Vytauto Didžiojo universiteto rūmai Kaune



## SEKRETORIUS APIE KŪRYBĄ IR ISSISOKEIMUS

"Mes, komunistai, visada pasiskakėme ir pasiskakome už plačias kūrybinio darbo galimybes ir meno įvairovę. Tokiam darbui sudarytos visos sąlygos. Kartu mes kartojame ir kartojame: kiekvienas menininkas turi ištikimai tarnauti komunizmui, o ne dairytis į šalis, ne stoti į pašalinio stebėjimo pozą."

Cituojame sekretorių A. Barkauską, neseniai kalbėjusį KP CK plenume. Jo pranešimo ištrauka atspausdino "Lit. ir Meno" savaitraštis (72.VII.8).

Nesistebime A. Barkausko minčių visai žinančiu, didaktišku tonu. Partiniai sekretoriai tokiu būdu samprotavo nuo pat pirmųjų bolševizmo dienų Lietuvoje. Jie ir grūdami rašytojų į kalėjimą, kalbėjo apie kūrybos laisvę. Todėl Barkauskas neraudamas vienu sakiniu teigia, o kitu sakiniu tą patį dalyką neigia. Jis iškilmingai iškelia "plačias kūrybinio darbo galimybes" ir čia pat ramiausiai toms galimybėms uždeda apynasrį — "kiekvienas menininkas turi ištikimai, atvira tarnauti komunizmui".

Be abejoj, A. Barkausko pranešimą inspiravo tragiški lietuvių protesto žygiai. Jis gi su dviguba aistra išlieja savo tulžį prieš būtus ir nebūtus kaltininkus — komunistų "moralinio" kodekso pažeidėjus.

Sekretoriui ypatinga rakštimi kliūva kai kurių rašytojų kūrybinė laikysena: kaimo idealizavimas, krikščioniškas, senų moralinių normų kėlimas, pesimizmas ir nusivylimas, subjektyvizmas, netikėjimas socialiniu žmogaus progresu. Ten, kur rašytojai, nusisukę nuo įkyraus tarnavimo partijai, bando pavaizduoti galias asmenines nuotaikas, Barkauskas įžvelgia revizionizmo ir net anarchijos ženklus. Priekaištuoja jis J. Mikelinui dėl "beprasmiškų" situacijų ir kolizijų vaizdavimo apy-

sakoje "Laukinė obelis" ir J. Apučiu dėl svetimų tendencijų novelių rinkinyje "Horizonte bėga šernai".

Sekretorius aršiai užpuola V. Kubilių už straipsnį "Talento mįslės", atspausdintą "Nemune". V. Kubilius pabrėžė talento autonomiją. Meninė kūryba, jo nuomone, priklauso nuo vidinės talento stichijos ir ji "nepasiduoda nei proto, nei visuomenės reglamentacijoms." Talentas yra gimęs pats sau ir negali niekam tarnauti.

Pritaikius V. Kubiliaus estetinius principus, didesnę tarybinės literatūros dalį reikėtų nurašyti kaip nevertingą grafomaniją. Savime suprantama, taip bus pasielgta anksčiau ar vėliau. Visgi dabar dėl to A. Barkauskas griebia kritika, kam jis siekia "sukompromituoti visos pokario metais atėjusios ir mūsų literatūrą rašytojų kartos kūrybą".

I kaltininkų gaudymo ir gėdinimo aikštė pakliūva ne vien rašytojai. Išsismaginusi sekretoriui, reikliai išreiškiančiam okupantų pageidavimus, kalti yra piliečiai, kurie trokšta gyvenimo malonumų. Kalti ir žmonės, kuriems nuosavybės, kad ir kuklios, išsigijimas yra mielesnis už būsimą žemės rojų. Žinoma, kalti ir tie jaunuoliai, kurie žvalgosi į Vakarų, įsivaina laikmečio idealus ir visiškai nepaiso marksizmo. I-tin kalti religingi lietuviai, trokštą tikiybės tiesų pamokytį savo vaikus. O ką sakyti apie tuos, kurie aukojasi Lietuvos išlaisvinimui! Kalti, kalti...

A. Barkausko ir jo draugų horizontuose kaltininkų ir priešų priviso visa galybė. Šovnistai, nacionalistai, anarchistai, chuliganai, išsišokėliai, kūtvelos, hipių pamėgdžiotieji, privatininkai, kyšininkai — tokiais žodžiais garbin-gas sekretorius apibūdina Lietuvos gyventojus. Argi tiek "nedorė-

zistavimo gairės. 1579-taisiais Lietuvos valdovas Steponas Batoras jėzuitų kolegijai Vilniuje, i-steigta 1570 m., savo dekretu su-teikė Akademijos vardą ir teises. 1579. X. 30 d. Popiežius Grigalius XIII-sis, savo bule "Dum attente" tai Vilniaus jėzuitų kolegijai pri-pažino visas universiteto teises ir privilegijas. Edukacinė Komisi-ja tą Akademiją (1781 m.) buvo pavadinusi Vyriausiąja Didžio-sios Lietuvos Kunigaikštijos mo-kykla, 1803 m. toji mokykla bu-vo pavadinta Imperatoriniu Vil-niaus universitetu, kurį rusų ce-saras Nikolajus I-sis 1832 m. užda-rė. Lietuva tada liko be universi-teto. Pagaliau, sunkiomis kovo-mis apgynusi savo atstatytą nepri-klausomybę, Lietuva 1922 metai-s ta universitetą atsteigė savo laikinojoje sostinėje, Kaune.

Šios knygos redakcinę komisi-ją sudarė vysk. V. Brizgys, Pr. Cepėnas, kun. P. Dilys, prof. St.

lių" galėjo privesti tuo metu, kai partija ruošiasi švęsti TSRS 50—metį?

Iš tikrųjų A. Barkauski ir panašiems pamokslautojams blogio šaknų vertėtų paieškoti savoje partinėje gūžtoje, naktinių posėdžių rezoliucijose, ministerijų potvarkiuose, Kremliaus direktyvose ir aplamai visame okupaciniame aparate. Lietuvių tauta prieš so-vietinį režimą niekad nieku nepra-sikalto, nes ji to režimo kratosi kaip ligos. Lietuva trokšta tėti savitą, sveiką, nepriklausomą gy-enimą. Jeigu menininkai kūrybo-je išreiškia nuo partijos reikala-vimų nepriklausomas tiesas arba pavaizduoja visos tautos aspiraci-jas, tai dėl to juos reikėtų tik ger-ti, o ne berišdžiai tempti į kal-tinamyjū aikštę.

gios mirties 1968.XL24 d. (ir ku-ris parūpino iš prof. G. Matore jo atsiminimus iš universitetinio gyvenimo Lietuvoje).

Knyga suskirstyta į keturias da-lis: I. Lietuvos universitetų istori-ja (1-348 p.), II. Lietuvos univer-sitetų veikla 1922 - 1944 (349 - 656 p.) — 308 p. III. Atsimini-mai (657 - 780 p.) — 124 p. ir IV. Bibliografija, santrauka ang-lų kalba, Vardynas (781-896 p.) t. y. 114 p. VII - XVI p. yra pratarinė, turinio rodyklė, sant-rumpos.

Pirmąją knygos dalį, 10 jos sky-rių, parašė Antanas Rukša, ku-ris taip pat yra dar pateikęs ir II-je dalyje 3 smulkesnius straips-nelius — 17 p., t. y. viso yra da-vėš tai knygai daugiau kaip 360 p. rašinių, kas sudaro 46 proc. vi-

žinoma, čia gali kilti esminis klausimas: ar šiam leidiniui reikėjo tiek plačios ir išsamios Lie-tuvos universitetų istorinės ap-žvalgos? Tokią didelę studiją, o ypač taip gerai paruoštą ir taip dokumentuotą (62 psl. išnašų!), derėtų išleisti atskiru leidiniu, no-rint nepadidinti tos knygos apim-ties, šį kartą neabejotinai "nu-skriaudžiant" antrąją, kuri turėtų būti svarbiausioji šios knygos dalis, skirta Lietuvos universite-tų veiklai bei laimėjimams pa-vaizduoti, o tai daliai dabar atiteko tik 308 puslapiai. Lietuvos universitetų istorija yra tiek turtinga, jog verta, pagaliau, ir lietu-vių kalba turėti atskirą leidinį, platesnę monografiją, skirtą vien tai istorijai. A. Rukšos studija ne-

(Nukelta į 2 psl.)

Žinoma, čia gali kilti esminis klausimas: ar šiam leidiniui reikėjo tiek plačios ir išsamios Lie-tuvos universitetų istorinės ap-žvalgos? Tokią didelę studiją, o ypač taip gerai paruoštą ir taip dokumentuotą (62 psl. išnašų!), derėtų išleisti atskiru leidiniu, no-rint nepadidinti tos knygos apim-ties, šį kartą neabejotinai "nu-skriaudžiant" antrąją, kuri turėtų būti svarbiausioji šios knygos dalis, skirta Lietuvos universite-tų veiklai bei laimėjimams pa-vaizduoti, o tai daliai dabar atiteko tik 308 puslapiai. Lietuvos universitetų istorija yra tiek turtinga, jog verta, pagaliau, ir lietu-vių kalba turėti atskirą leidinį, platesnę monografiją, skirtą vien tai istorijai. A. Rukšos studija ne-



## KULTŪRINĖ KRONIKA

● Nijolės Jankutės - Užubalie-techninių ir organizacinių pa-nės nauja knyga "Samo ežero skaitų, paruoštų žymiųjų moks-sekliai" jau surinkta "Draugo" skaitų, paruoštų žymiųjų moks- Bus išstatyta plati techninių lininkų, inžinierių ir architektų darbu paroda, kuri bus pajvai- spaustuvėje. Tai nuotykių veika- rinta dail. A. Galdiko meno pa- las, skirtas Amerikoje augusiam ruda. Programoje numatomas lietuviškam jaunimui. Nuotykių yra iš lietuvių gyvenimo. Juos atsilankymas ir vaišės pas sekdamas jaunas skaitytojas ga- Washingtono lietuvių architektų lės praturtinti savo lietuvių kal- firmą, ekskursija po Amerikos bos mokėjimą. Knyga bus ilus- truota dail. N. Palubinskienės, truoata dail. N. Palubinskienės, gyvenančios Clevelande, kūri- niais. Leidžia Lietuviškos kny- gų klubas. N. Jankutė yra spau- dai paruošusi ir kitą knygą: "Kelonė į septintą stotį".

● Antano Musteikio knyga "Kiauros riešukuos" ruošiamas spaudai. Dalis jos ejo "Draugo" išmėsioje. Knygoje autorius pa- sakoja tėvynę palikusiu brolių išgyvenimus karo baisumuose ir žmogiškoje aplinkoje. Knyga leis Lietuviškos knygos klubas.

● Jonas Matulionis, gyvenantis Kanadoje, yra paruošęs spaudai savo dienoraštį, rašytą vokiečių okupacijos metu. Autorius yra buvęs finansų tarėjas, dalyvavęs įvairiuose konfidencialiuose po- sėdžiuose, kurių paslaptis dabar atskleidžiama skaitytojams, vaiz- džiai aprašydamas slegiančias vokiečių pastangas kolonizuoti Lietuvą. Knygos rankraštis turi 500 puslapių.

● J. Gilaudos romanas "Sun- kiausiu keliu" pradėtas rinkti M. Morkūno spaustuvėje. Kny- goje vaizduojamas M. Sleževičiaus gyvenimas. Leidžia Dr. K. Griniaus fondas.

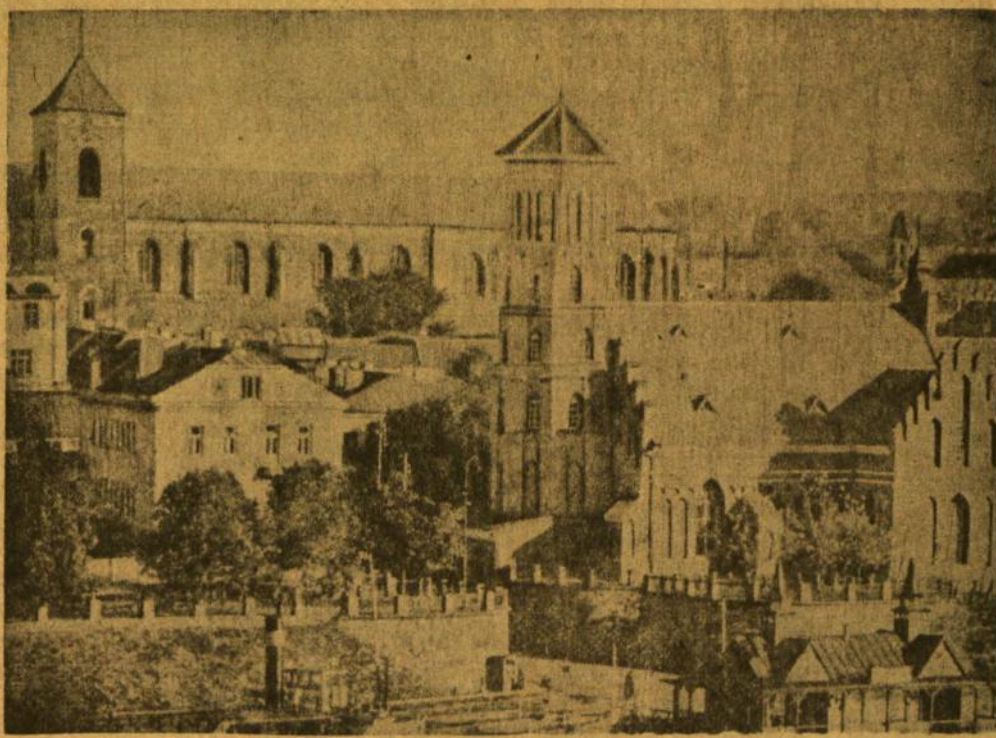
● Mok. J. Valaičio, gyvenančio Ciceruje, Ill., išverstos Krylovo pasakėčios M. Morkūno spaus- tuvėje surinktos fotografiniu būdu. Netrukus bus spausdina- mos.

● Pasaulio lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos vienuo- liktas suvažiavimas įvyks 1972 m. spalio 9 d. Washingtone D.C., Programoje numatomas ciklas

● K. Ališausko knyga apie ne- priklausomybės kovas su bolševikais ir bermontininkais (I to- mas) jau surinkta M. Morkūno spaustuvėje ir galutinai paruo- šiama spausdinti. Bus stambus arti 500 psl. veikalas.

● Dr. Pr. Bagdas-Bagdanavi- čius, autorius dramų: Baisiusis birželis, Varpinė, Šiaurės pa- švaistė, šią vasarą atšventė 60 m. amžiaus sukaktį. Sukaktuvi- ninko namuose New Yorke su- rengtame minėjime skambino pianistė J. Rajsuskaitė - Pet- rauskienė, deklamavo aktorius J. Boley, o komikas V. Zukauskas atliko linksmą improvizaciją.

● Kunigaikštienės Birutės ka- rininkų šeimų moterų draugijos istoriniai bruožai atiduoti spaus- dinti M. Morkūno spaustuvei. Netrukus knyga bus pradėta rinkti.



Vytauto Didžiojo bažnyčia Kaune (prieky dešinėje) kur klausytis Vaizganto pamokslų buvo pamėgę Kau- no studentai ir intelektualai. Toliau matyti katedra.





Saulėtuos vandenus Nuotr. V. Maželis

# Lietuvos universitetas

(Atkelta iš 1 psl.)

abejotinai tiko pradėtai spragai užpildyti.

Tolimesnis didelis, nors ir gana "margas", autorystės įnašas II-je dalyje yra Prano Cepėno 8 straipsniai: Fizinio auklėjimo katedra, Mineralogijos ir geologijos katedra, Veterinarijos skyrius, Teisų fakulteto uždaviniai ir ryškesnieji dėstytojai, Lietuvos universiteto bibliotekos, Studentų organizacijų apžvalga, Studentų socialistų organizacijos ir Studentų atstovybė — viso 44 p. ir Albinos bei Prano Cepėnų 5 straipsniai: Matematikos-gamtos fakultetas, Fizikos katedra, Matematikos katedra, Zoologijos katedra ir kitos studentų organizacijos — viso 33 p. ir knygos IV-je dalyje: Vardynas — 44 p. Jau vien tų straipsnelių pavadinimai rodo, kad tai redaktoriaus parengti "bėdos" rašiniai, kurie turėjo užpildyti veikalą plano spragas, atsiradusias dėl negalėjimo gauti tais klausimais rašinių iš kitų asmenų, kurie galėjo turėti pakankamai duomenų toms temoms panagrinėti ir apie jas parašyti, bet to nepadarė. Tur būt, dėl tos pat priežasties toje knygoje yra ir rašiniai asmenų, kurie Lietuvos universitetą nestudijavo ir niekad nebuvo jo dėstytojai, profesorais, ...

II-je dalyje viso yra 29 autorių 44 rašiniai, veik vien informaciniai — enciklopedinio pobūdžio, ne vienodo lygio, ypač paskirų universiteto padalinių veiklos nagrinėjimų. Iš tų rašinių pažymėtini: prof. dr. P. Joniko "Lietuvių ir kitų kalbų studijos L. U. — 25 p., prof. St. Dirmanto "Technikos ir Statybos fakultetai" — 23 p., 1971. V. 22 d. mirusio, Liet. Prof. draug. išd. ir knygos redakcinės komisijos darbuose irgi dalyvavusio doc. kun. J. Paupero "Evangelikų Teologijos fakultetas" — 6 p. ir 1972. VII.12 d. mirusio doc. dr. V. Viliamo "Geografijos mokslas Lietuvos Universitete" — 2 p.

III-je dalyje yra 20 autorių 21 rašinėlis atsiminimų apie universitetus, jų vieną kitą skyrių ir paskirų profesorius bei studentų vieš. Prsiminimai ne vien tik mokomojo personalo narių, bet ir vien tik studentavusių bei administracinį darbą universitete dirbusių. Deja, tų atsiminimų vertė labai nevienoda ir net dėl kai kurių jų iš viso galima abejoti, ar buvo prasme juos dėti į tokio rimto užsimojimo veikalą.

Iš tų rašinių pirmučiausia pažymėtinas yra prof. M. Biržiškos "Vilniaus universitetas vokiečių okupacijos metu" — 34 p., perspaudintas iš 1947 m. "Tėviškės Garso" ir 1948 m. "Mūsų Kelio" savaitraščių. Toliau reikia pažymėti rašinius mirusių profesorių:

pvz. Z. Ivinskio "Žiupsnelis atsiminimų apie prof. Kazį Pakštą" (kuris, atrodo, universiteto profesoriumi buvo tapęs "atsitiktinai" ir į sistemingą universitetinį darbą niekur nebuvo įsitraukęs) ir "Atsiminimų nuotrupos apie prof. Stasį Salkauską" (gilų eruditą, mokėjusį sistemingai dirbti mokslinį darbą) — viso 9 p., taip pat St. Kairio "Iš mano atsiminimų" — 4 p. (apie įsitraukimą į darbą universitete ir profesoriavimą rusų bei vokiečių laikais). Taip pat paminėtini yra ir prof. G. Matore "Atsiminimai iš mano universitetinio gyvenimo Lietuvoje" — 7 p. (apie profesoriavimą Klaipėdoje, Šiauliuose bei Vilniuje ir pergyvenimus abiejų okupacijų metu, o taip pat ir apie jo ryšius su Lietuva).

IV-je dalyje yra kun. P. Dilio parengta "Mokslo personalo spausdinių bibliografija (1922 - 1944 — 32 p., kur išvardinta ne vien tik personalo spausdiniai, bet ir Universiteto) ypač periodiniai leidiniai, o taip pat ir duomenys apie kokio leidinio redagavimą. Nežinūrinį į antraštėje numatytus metus, iš tikrųjų toji bibliografija susideda iš dviejų dalių, kur antrojeje duodama apytikrė bibliografija darbu, paskelbtų po 1944 metų. Apytikrė, nes, tik paviršutiniai patikrinus kai kurių L. U. buv. profesorių spausdinių sąrašus, rastą trūkumą, pvz. prof. J. Baltrušaičio spausdinių (knygų) sąrašas turi spragą, o yra ir tokių, kurie nors ir yra paskelbę po 1944 m. eilę studijų, bet jie kažkodėl į tą sąrašą nėra įtraukti; pvz. prof. St. Dirmanto: "Smolensko karidoris ir kas jame įvyko prieš 450 metų ties Orša" — "Tautos Praeitis" II-2 (1965) — 31 p., "Kazimieras Semanavičius... ir jo traktatas "Ars Magna Artilleria" — T. Pr. II-1 (1964) — 30 p. ir "Lietuvos kariuomenė po 1569 m." — T. Pr. II-3-4 (1967) — 80 p.

"Summary" — 34 p., kurią anglų kalba išvertė Elena Stanka, už ją vertimą suredavo dr. Ina Užgiriienė, — 10 p. skiria Lietu-

vos universitetų istorijai, gi tolimesniose puslapiuose trumpai aptariama paskirų Lietuvos universitetų padalinių vienetų atsiradimą, struktūrą, darbo kryptis ir žymesnius profesorius. Apie atsiminimus angliškoje santraukoje neužsiminama. Atrodo, kad tos santraukos "medžiagos proporcija" būtų tinkama ir visam to veikalui lietuviškam tekstui. Praktikoje "Lietuvos universitetas" sąvoka ilgus metus apėmė tik vieną "Kauno universitetą", užtat ir šio veikalą aptarime daugiausia yra vartojamas tik tas apibūdinimas, nors knygoje kalbama ir apie kitas Lietuvos aukštąsias mokyklas.

Pratarmėje redaktorius rašo, kad esą vien jam pačiam teko sudaryti leidinio planą, susirasti bendradarbius ir susitarti dėl turinio ir veikalą apimties su Redakcine komisija. Jis nusiskundžia, kad nepaisant kai kur ir drastiškų jo padarytų patruminimų, šio veikalą apimtis iš numatytų 500 puslapių pasoko ligi 900 p. Kitaip tariant, neabejotinai, kad redaktoriui teko atlikti labai didelį technikinį redagavimo darbą ir gal todėl veikalą redagavimas užtruko gerokai ilgiau negu jo išleidimą užplanavusiai redakcinei komisijai pradžioje galėjo atrodyti. Čia, reikia tik tiek pasakyti, jog tai yra normalus, ypač išsivijus sąlygose, tokio veikalą redaktoriaus darbas.

Kitas klausimas, tai veikalą planas ir gautos medžiagos dėstymas. Jei veikalą planą, kuria nors prasme, "apsprendė" universiteto struktūra, tai vis dėlto knygos II-sios dalies medžiaga, o ypač josios gradacija kelia nemažą abejonių, nes greita fakultetu, atskirais rašinėliais, kartais net didesniais negu rašiniai apie fakultetą pvz. Matem. — gamt. fakult. — 8 p. gi Chemijos katedra — 10 p., Humanit. fakt. — 8 p., gi Istorijos skyr. — 10 p. ir t. t. aptariama katedros, skyriai ir mokslai, tarytum tie "padaliniai" būtų tolygūs. Tokia tos dalies struktūra gerokai užtemdo tikrąją fa-

ktetų sudėties ir subordinuoto vieneto svarbos vaizdą ir kelia abejonių dėl to ar kito skyriaus vaidmens, joje atliktų darbų apimties, tuo labiau, kad taip aptariama tik dalis paskirų fakultetų padalinių. Be to, kai kuria prasme, II-sios dalies medžiaga kartojasi, už iminus ją ir I-sios dalies puslapiuos.

Toliau redaktorius nurodo, jog atsakomybė už galimus netikslumus ir trūkumus priskirtina tik straipsnių autoriams ir redaktoriui. Tai truputį keistokas teigimas. Tokiu atveju nei redakcinė komisija, nei leidėjas nebūtų buvę reikalingi. Tuo tarpu gi tas veikalas išleistas ne rašinių autorių ar redaktoriaus, bet Lietuvių profesorių draugijos Amerikoje vardu, kuri to veikalą išleidimo priežiūrai ir buvo sudariusi jau minėtą redakcinę komisiją. Toliau — 4 p. (apie įsitraukimą į darbą universitete ir profesoriavimą rusų bei vokiečių laikais). Taip pat paminėtini yra ir prof. G. Matore "Atsiminimai iš mano universitetinio gyvenimo Lietuvoje" — 7 p. (apie profesoriavimą Klaipėdoje, Šiauliuose bei Vilniuje ir pergyvenimus abiejų okupacijų metu, o taip pat ir apie jo ryšius su Lietuva).

Trumpai apžvelgus veikalą planą, struktūrą ir didelį redaktoriaus darbo įnašą, neabejotina, kad ši knyga labai ir labai verta pakartotinų aptarimų ir visumoje ir dalimis. Aišku, trumpame laikraščiui straipsnyje, kiek nuodugniau galima aptarti tik kurį nors dalį, kurio nors fakulteto, skyriaus ar katedros veiklos nušvietimą.

Tačiau prieš įsigilinant į smulkesnį knygos nagrinėjimą, būtina kiek stabtelėti iš viso prie josios pasirodymo priežasties, o ypač prie ligišiolinio mūsų visuomenės reaguojimo į josios pasirodymą. Priežastis tai knyga parengti ir išleisti buvo Lietuvos universiteto atsteigimo 50 metų sukaktis. Ministerių Kabinetas, kurio 1922.II.13 d. posėdžiui pirmininkavo E. Galvanauskas, dalyvaujant prof. V. Jurgučiu, J. Aleksai, maj. Šližiui, prof. Juodakui, Vileišiui, V. Karobliui, K. Olekai, J. Dobkevičiui, M. Solovickiui ir J. Zubrickui, vaduodamas Vilniaus universiteto įsteigimo įstatymu, nutarė 1922 metų vasario mėn. 16 dieną atidengti universitetą Kaune. Vilniaus universitetą atsteigti 1918.EII. 5 d. akti buvo nutarusi Lietuvos Vals tybės Taryba ir tas universitetas turėjo būti atidarytas 1919.1 d., bet žūbtinės kovos su Lietuva puolusiais priešais tada šitai sutrukdė. Nepriklausomos Lietuvos pirmasis universitetas pradėjo veikti 1922. II.16 d., t. y. prieš 50 metų.

Atkūrus valstybės nepriklausomybę, savoji kariuomenė, savo valstybinis aparatas daug padėjo mūsų visuomenės lietuviško savitumo sąvokai išryškėti, išsaminti, bet lietuviškai sąmonei sustiprėti labiausiai padėjo savoji mokykla, gi visą tą lietuviškumo ugdymą ir stiprinimą mūsųose apvainkavo, subrandino visų pirma savo lietuviškas universitetas.

Užtat neabejotina, kad Lietuvos (Kauno) universitetas, 1930 m. pavadintas Vytauto Didžiojo universitetu, yra "kaltas", jog turime tokius didelius mūsų inteligentų kadrus, tiek Lietuvoje, tiek išsivijoje. Visos mokslo šakos, lietuvių mokslininkų puoselėjamos, gilinamos, savo šaknis turi toje Nepriklausomos Lietuvos Alma Mater. Drąsiai galime pasakyti, kad be Lietuvos universiteto kultūriniai mes būtume likę tautinio merdėjimo stadijoje. Jei mes nebūtume to universiteto turėję, Lietuva, taip ir būtų pasilikusi ir "tamsi ir juoda". Mūsų išsiviję paskutinė banga, okupantų išguita iš savo tėvynės, gausius savo inteligentijos būrius užsiaugino kaip tik tame universitete. Tą patį galima pasakyti ir apie rusų valdomos Lietuvos gyvenimą; tie dideli kultūriniai laimėjimai, stiprinant šandien lietuvišką savitumą, savo šaknis irgi turi tame pačiame universitete. Tokių didelių skaičių studentų okupuotos Lietuvos universitetuose nebūtų buvę, jei nepriklausomos Lietu-

vos gyvenimui būtų trūkę Lietuvos universiteto. Užtat Lietuvos Profesorų draugijai Amerikoje priklausau didėle padėka už leidinį, kuris, kiek šiose sąlygose buvo įmanoma, pavaizduoja Lietuvos universitetų užsimojimus, darbus, laimėjimus. Šios knygos pasirodymas, mūsų kultūriname gyvenime yra ne eilinis ir nekasdieninis įvykis.

Užtat ir nesuprantamas, toks mažas susidomėjimas šia knyga, lygiai nesuprantamas yra ir mūsų išsivijos visuomenės abejingumas to Lietuvos universiteto atsteigimo 50 metų sukaktiui I-vaivrių gimnazijų, organizacijų, draugijų, įvairaus skaičiaus metų sukaktys čia net labai iškilmingai minimos, — daromos akademijos, šaunūs banketai, gi to universiteto sukaktis praėjo, lyginant su kitomis "sukaktimis", veik nepastebimai, negirdimai. Tuo tarpu būtų prasminga, kad net tos pačios įvairios organizacijos, mininčios savo įvairias sukaktis, nors kiek susidomėtų, kiek gi jų pačių egzistencijai, veiklai, o kartais ir atsiradimui tas universitetas per savo auklėtinius bei profesorus yra lėmęs.

Tai ir būtų bendros, gal tik įvadinės pastabos, pasitinkant šią knygą. Savaimė suprantama, kad jos įvertinimas gali būti įvairus. Dalinai tai priklausys nuo to, kaip tas ar kitas "įvertintojas" pats buvo susidūręs su tuo universitetu ir kiek jis iš to universiteto pasisėmė savo gyvenimo keliui.

Esu to universiteto 1924-34 metų laikotarpio auklėtinis, bandęs jame paragauti įvairių sričių mokslų, bet giliau studijavęs Technikos bei Teisų fakultetuose, užtat, kalbėdamas apie tą universitetą, neišvengiamai mąstysiu jo veikalą visų pirma tų fakultetų studijoje akimis. Taigi, ir kalbant apie šį veikalą, knygos turinio nagrinėjimas bus persipynęs su paties vertintojo universitetiniais prisiminimais. Tačiau, nuodugnesnis kurio fakulteto aptarimas galėtų būti jau atskiro, labiau specialybinio rašinio tema.

Čia norėčiau tik trumpai dar kiek sustoti prie kai kurių, gal ir neesminių, smulkmenų, papildymų. Pirmasis to veikalą papildymus pradėjo dr. inž. J. Gimbutas (Draugo kult. pried. Nr. 125-21, 1972. V. 27 d.) rašinyje "Papildymai "Lietuvos universitetui", kiek paliesdamas Technikos-Statybos fakultetą. Šia proga galima būtų papildyti prof. St. Dirmanto rašinį "Technikos ir Statybos fakultetai" priminimu, kad Technikos fak. studentams buvo privalomas ir mineralogijos bei geologijos kursas, kurio katedra priklausė Matematikos - Gamtos fakultetui. Technikos fa-

kulteto studentams tą kursą 1924-25 m. skaitė prof. P. Juodelė, gi pratyboms vadovavo M. Kavėckas. Tais pat laikais Technikos fakultete gal "populiariausias" buvo prof. M. Songallos "Meno architektūros istorijos" paskaitos, kurios įvykdavo didžiojoje salėje, nes tiek daug prisirinkdavo klausytojų net iš įvairių fakultetų.

Nors trumpai (6 p.), bet gana išsamiai Teisų fakulteto veikalą nušviečia dr. M. Krivicko rašiny, kurį kiek papildė P. Cepėno straipsnelis, o taip pat ir A. Plateris "Lietuvos teisės istorijos katedra" 2 p. Iš teisininkams privalomų disciplinų, skaitytų ne Teisų fakultete, buvo — sveti-

mos kalbos Humanitariniame ir Teismo medicinos Medicinos fakultete. 1929-33 m. tą kursą skaitė prof. K. Ozelis. Kursas skyrėsi nuo kitų paskaitų tuo, kad po poros įvadinių paskaitų toliau paskaitos buvo skaitomos projektoriume, prie parodomąjo skrodimo, prof. K. Ozeliui diktuojant teisminės medicinos apžiūros protokola, kuriam nors klausytojui einant protokolanto pareigas, kad būtų susigaudoma tos srities terminologijoje.

Kalbant apie bendruosius studijų reikalus, knygoje neteko pastebėti net užuominos apie tai, kad Lietuvos universiteto atitinkami (Nukelta į 4 pusl.)

Tel. ofiso HE 4-5846 rez. 588-2938  
**DR. PETER T. BRAZIS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 2434 West 71st Street  
 Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet. antr. penk. 1 iki 7 treč. 1 iki 7 šešt. 10-4  
 Dr. Ant. Rudoko kabineto perėmė  
**DR. EDMUND E. CIARA**  
 OPTOMETRISTAS  
 2709 West 51st Street  
 Tel. GR 6-9400  
 Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir pentad. 10-4; šeštad. 10-2 val.  
 Ofis. tel. 735-4477 Rez. PR 8 6960  
**DR. E. DECKYS**  
 GYDYTOJA IR CHIRURGĖ  
 SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS  
 CRAWFORD MEDICAL BUILDING  
 6449 So. Pulaski Road  
 Valandos pagal susitarimą  
 Rezid. Tel. — GI 8-0873  
**DR. W. M. EISIN - EISINAS**  
 AKUŠERKA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA  
 6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670  
 Valandos pagal susitarimą. Jei ne atšalėpia, skambinti: MI 3-0001  
 Tel. — BE 3-5893  
**DR. A. B. GLEVEOKAS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 Specialybė Akty Ligos  
 3907 West 103rd Street  
 Valandos pagal susitarimą  
 Ofiso tel. PR 8-2330 Namų — rezid. — PROspect 8-9051  
**DR. JANINA JAKŠEVIČIUS**  
 JOKSA  
 VAIKŲ LIGOS  
 2656 West 63rd Street  
 Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.  
 Ofis. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278  
**DR. A. JENKINS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 3844 West 63rd Street  
 VAL: kasdien 10-12 ir 4-7. Trečad. ir šeštad. tik susitarim.  
 Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381  
**DR. F. V. KAUNAS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 1407 So. 49th Court, Cicero  
 Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečad. ir šeštad. tik susitarim.  
**DR. ALG. KAVALIŪNAS**  
 VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ  
 5540 South Pulaski Road  
 Valandos pagal susitarimą  
 Skambinti — 585-2525  
 Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159  
**DR. P. KISIELIUS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 1443 So. 50th Avenue, Cicero  
 Kasdien 1-5 val. ir 6-8 val. vak. Iškylrus trečiadienius. Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet  
 Tel. REliance 5-1811  
**DR. WALTER J. KIRSTUK**  
 (Lietuvis gydytojas)  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 3925 West 59th Street  
 Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 13-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 13-2 val. p. p. ir trečiadieniais.  
**DR. IRENA KURAS**  
 GYDYTOJA IR CHIRURGĖ  
 KŪDEKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE  
 MEDICAL BUILDING  
 7156 South Western Avenue  
 Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-9 val. vakare. Trečiadien. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad. 11 val. ryto iki 7 val. p. p.  
 Ofiso telefon. RE 7-1148  
 Rezid. tel. 239-2019  
 Remkite tuos biznierių, kurie skelbiais dieną, "Draugė".  
 Perskaite "Draugą" duote kitoms pasiskaityti.

**DR. NINA KRAUCEL - KRIAUGELIONAITĖ**  
 AKUŠERKA IR MOTERŲ LIGOS  
 6132 S. Kedzie Ave  
 Tel. WA 5-2670, neatšalėpia skambinti 471-0225 Valandos pagal susitarimą.

**DR. MARIJA LINAS**  
 AKUŠERKA IR MOTERŲ LIGOS  
 2817 West 71st Street  
 Telef. HEMlock 6-3545  
 (Ofiso ir rezidencijos)  
 Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1518 Rez. PR 6-9801  
**DR. J. MESKAPSKAS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS  
 2454 West 71st Street  
 (71st ir Campbell Ave. kampas)  
 Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak. Keitvird. ir šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarim.

**DR. FRANK PLEČKAS**  
 OPTOMETRISTAS  
 Kalba lietuviškai  
 2618 W. 71st St. — Tel. 787-5149  
 Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".  
 Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

**DR. A. PUSTELNIKAS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS  
 5159 South Damen Avenue  
 Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-7097  
 Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta.

**DR. LEONAS SEIBUTIS**  
 Inkstų, Pūslės ir Prostatos CHIRURGIJA  
 2656 West 63rd Street  
 Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare  
 Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

**DR. J. J. SIMONAITIS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 Adresas: 4255 W. 63rd Street  
 Ofiso tel. REliance 5-4410  
 Res. GRovehill 6-0617  
 Valandos: pirm. ir ketv. nuo 13 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 13 iki 3 val. p. p. ir vakareis pagal susitarimą.

**DR. P. STRIMAITIS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 Bendra praktika ir chirurgija  
 Ofisas 2760 W. 71st Street  
 TEL. — 925-8296  
 Valandos: 2-8 v. v. penktad. 10-12 ryto, 2-8 val vak. šeštad. 1 iki 4 v. vak. Treč. ir sekmd. uždaryta. Rezid. tel. WA 5-5099

**DR. VYT. TAURAS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 Bendra praktika ir moterų ligos  
 Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St.  
 Tel. PROspect 6-1233  
 Ofiso val: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2125 Namų GI 8-6195  
**DR. V. TUMSONIS**  
 CHIRURGAS  
 2454 West 71st Street  
 Val: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta  
 TEL. PROspect 6-9400  
**DR. ONA VASKEVIČIUS**  
 (VARKAS)  
 GYDYTOJA IR CHIRURGĖ  
 6648 South Albany Avenue  
 Val: pirm., antr., ketv. 6-8 val. vak. penktad. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6448  
**DR. F. G. WINSKUNAS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 3107 West 71st Street  
 Valandos: 1-5 val. popiet Treč. ir šeštad. pagal susitarimą  
**DR. PETRAS ZLIORAS**  
 GYDYTOJAS IR CHIRURGAS  
 6449 South Pulaski Road  
 Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4856  
 Val: pirm., antr., ketv. 2-6 ir 6-8. penkt. 2-6. Šešt. pagal susitarimą



Medicinos instituto studentų bendrabutis Kaune



## PSICHINĖ SVEIKATA

Dr. Z. Danilevičius

Nors ir nesinori kartoti senus romėnų išminties priežodžius, kaip tai — mens sana in corpore sano, bet nieko nėra tikresnio, kaip tas išsireiškimas. Sunku būtų bekalbėti apie sveikatą, linksma ir guvų žmogų, jei nekalbėtumėm apie jo visumą: kūno ir sielos sveikatą. Lygiai sunku būtų kalbėti apie psichinę higieną, neminint bendrosios kūninės higienos dėsnių. Beveik visada tinka taisyklė: kas gera kūnui, gera ir nuotaikai, kas gera dvasiai — tas stiprina kūną!

Ne visi paveldi vienodai stiprų kūną, ne visi turi vienodai teigiamas protines ir dvasines savybes. Tačiau ir kūna, ir protinį, ir dvasinį lygį galima išlavinti arba — ir sugadinti. Šiandien norėčiau pakalbėti daugiau apie psichinių funkcijų tobulinimą.

### Auksinio vidurio balanse

Žmogus negali išvengti aplinkos įtakų ir savo paties valios apsprendžiamų faktorių. Gyvenime jis pereina daug momentų, kurie yra paženklinanti malonumų, skausmu, pasitenkinimu, nusivylimu, viltimi ir beviltė, meile ir neapykanta, emociniais pakilimais ir smukimais, ramybe, susierzinimu ir taip toliau. Laimingiausias žmogus yra tas, kuris gyvena auksinio vidurio balanse, kurio visi faktoriai, vedą į kraštutinius emocinius svyravimus, negali visai pakreipti į vieną pusę. Amerikos ir viso angliskai kalbančio pasaulio mokslinė literatūra vartoja terminą: "the balanced mind". Tai yra psichinės higienos siekiamas stovis. Kelias į tą balansuotą dvasinį stovį yra per — sugebėjimą apvaldyti situaciją (ability to cope with the internal and external influences).

### Sugebėjimas apvaldyti aplinkos faktorius

Nuo jaunystės žmogus turi priprasti žiūrėti į gyvenimą, kaip į daugiafaktorinį įtakų šaltinį; daug kas bus mūsų naudai, daug kas bus mūsų nenaudai, daug kas vyks pagal planą, dar daugiau vyks ne taip, kaip mums patiktų. Sugebėjimas valdyti aplinkos faktorius bus mūsų laimės garantija. Nėra nė vieno dailto nei įvykio, kuris būtų absoliutiškai geras ar blogas, priimtinas, ar atmetimas. Nė vienas įvykis nepavers mus nelaimingais, jei mes jį tinkamai priimsime. Laimė ar nelaimė, pasitenkinimas ar

prisilėgimas yra ne stovis, bet reakcija. Jei mums kas nors nepavyko, galime arba nusiminti, arba numoti ranka ir bandyti iš naujo. Žmonės žudosi dėl smulkmenų ir neranda laimės net aukso rūmuose, nes ne įvairios vertybės apsprendžia jų nuotaiką, bet priėmimas gyvenimo faktų ir reagavimas į aplinkos veikimą.

### Emocijų apvaldymas

Yra jautresnių ir mažiau jautresnių žmonių; ne visų reakcijos į gyvenimo smūgius yra vienodos pagal pačią žmonių prigimtį ir charakterį. Todėl reikalinga lavinimosi emocijoms apvaldyti. Reikia išmokyti gyventi su tokia filosofija: jei situacija tau nepatinka, daryk ką gali jai pataisyti; jeigu gi negali nieko padaryti, negadink sau sveikatos tą pergyvendamas. Kai aš pirmu kartu skridau lėktuvu, o tai buvo labai graži diena, kada matomumas buvo puikus, pažiūrėjęs į žemę pamaciau namus, atrodančius lyg degtukų dėžutes, upes — lyg siūlelius, kelius tik kaip linijas, na ir ėmiau bijoti — o jei nukrisime? Tačiau staiga atsigavau pagalvojęs: juk keleivinis lėktuvas negrįš aerodroman tik dėl to, kad aš bijau; o išlipti juk dabar nebegaliu; tad ką padės bijoti? Na ir visai nusiraminau; o baimė būtų tik be reikalo mane kankinusi.

### Tvarka

Didelis kūno ir dvasios sveikatos laidas yra tvarka. Priprasti laiku kelti ir laiku gulti, laiku dirbti ir laiku ilsėtis, yra labai naudingas charakterio bruožas. Prie tvarkos taip pat priklauso planingumas: vietoje nusistatymo nuveikti žygdarbius, reikia išmokyti susiplanuoti mažesnius, atsižvelgiant į tikslus. Nenorėk pasidaryti milijonieriumi per dieną, susiplanuok ką darysi šiandien ir ko šiandien sieksi, ir planą būtinai išpildyk. Būsi laimingas ir patenkintas, kad savo šios dienos skatiką uždirbai. Pasistatomi kiekvienos dienos siekiai turi būti paprasti, atsiekami, bet tarnauja tavo bendram planui atsiekti didesnių ir moralinių, ir materialinių, ir pasisekimo tikslų.

### Rami sąžinė

Psichinės sveikatos antrasis laidas yra rami sąžinė. Ar mes neigsime ar pripažinsime moralės kraterijus, mūsų prigimtis mums aiš-

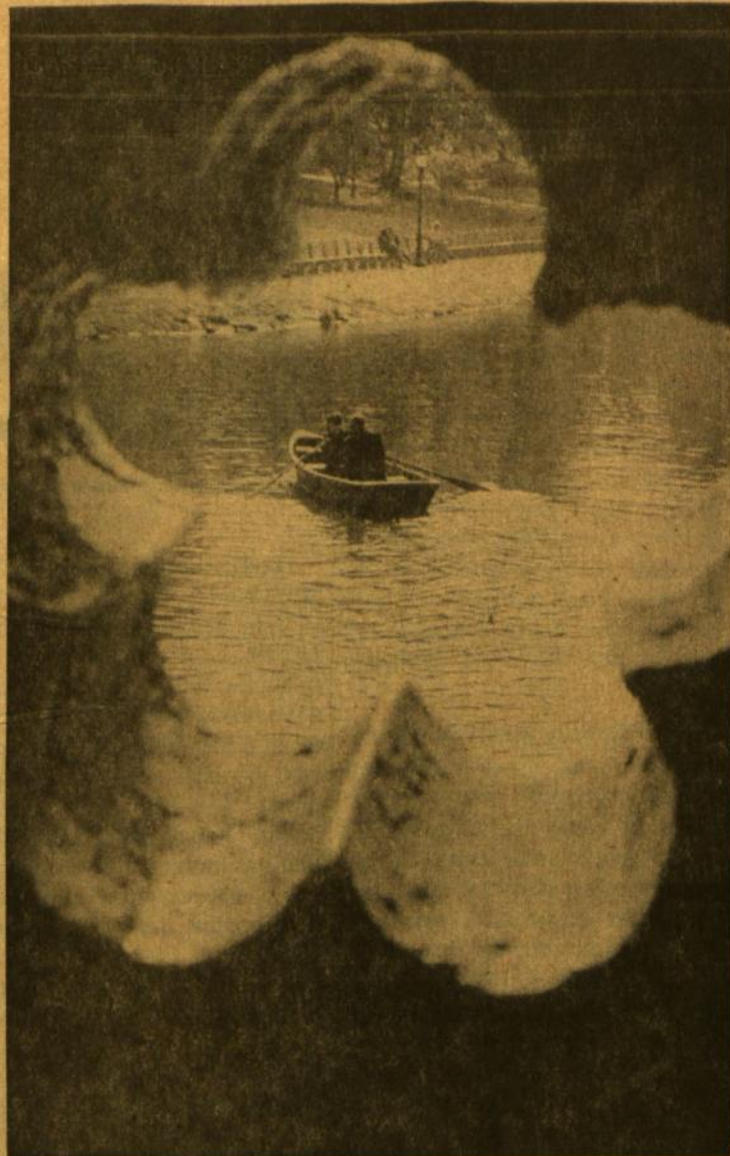
kiai nurodys, kad yra blogu, nedoru, o taip pat — kilnių ir gerų veiksmų. Bloga padarė, kentėsi — me savo pačių sąžinės griaužiamis. Psichinės sveikatos labai turime kas vakarą sau pajęgti pasakyti: šiandien kiek galėdamas išvengiau blogio ir kiek galėdamas nors truputį padariau gero; toks fakto konstatavimas veiks geriau už visas miego vaistų piliules; miegas bus saldus, gilus ir gaivinantis.

### Vengti persikoncentravimo į vieną sritį

Jau sakėme, kad žmogus turi būti gerai išbalansuotas. Vieną kartą žmogus, stovintis ties aukštu dangoraiziu, susimąstęs žiūrėjęs į viršų; jo draugas paklausė, apie ką jis taip susimąstęs? Žmogus atsakė: apie seksą. Jo draugas baisiai nustėbo ir sako: dangoraizis tau primena seksą? Ne, atsakė jo draugas, bet aš visada galvoju apie seksą! — Anekdotas atrodo kvailas; bet mes galime daug iš jo pasimokyti. Susikoncentravimas į vieną sritį, ypač jei emocinis išjautrinimas į vieną sritį, tokią, kaip seksas, dažnai gali žmogui aptemdyti protą ir jo veiksmus nutoldinti nuo tų, kurie jį laimė veda. Reikalinga vengti persikoncentravimo į vieną tašką, o tuo labiau persikoncentravimo į lytinį klausimą. Reikalinga nepasiduoti emocijų dominavimui, nes tas suardo ramybę, pusiausvyrą, psichinį balansą, ir veda prie nelaimingumo daugiau negu vienu keliu. Saikas ir susivaldymas yra kiti du psichinės sveikatos ir pusiausvyras laidai.

### Poilsis

Žmogus negali vien tik dirbti, be poilsio ir išsiblašymo. Reikia surasti laiko ir darbui ir poilsiui. Tačiau poilsis nereiškia vien pilno neaktyvumo. Neaktyvumas ir tinginystė yra tik kūninės ir dvasinės nesveikatos pradai. Fizinio poilsio reikalinga tiek, kiek nuvargę raumenys reikalauja; dvasinis poilsis dažnai yra ne veiklos stovyje randamas, bet pakeičiant darbo ir interesų sritį. Dvasia nemėgsta tingumo. Skaitymas, darbas darže, lengva ruošta, šachmatai ar sportas, atneš daugiau poilsio dvasiai ir protui, negu gulėjimas lovoje. Jei gali, dirbk dešimtis valandų (su nuvykimu į darbą ir grįžimu) savo nuolatiniame darbe. Miegok aštuonias valandas; o šešias va-



Parke

Nuotrauka V. Maželio

landas turėsi planuotam ir sveikam poilsiui: sportui, dvasiniam lavinimuisi (skaitymui ir kūrybai) arba mėgiamam "hoby" — pamėgtam užsiėmimui. Psichinė sveikata nepakelia visiškos neveiklos.

### Pagerbimas kitų žmonių interesų

Žmogus gyvena pasaulyje ne vienas; jo interesai negali nei vyrauti, nei būti patenkiami išimtinai, be atsižvelgimo į kitų žmonių interesus. Psichinė higiena reikalauja, kad žmogus išmokyti balansuoti savo reikalavimus, emocijas, ir reakcijas į aplinkos stimulus su nuolatiniu atsižvelgimu į kitus. Pagerbimas kitų žmonių interesų pagelbės išvengti konfliktų, nemalonių ir skausmo. Taika su kitais duos ramybės ir džiaugsmo sau.

### Apvaldyti emocijas

Anglas pasižymi savo šaltumu: jis nerodo emocijų. Iki tam tikro laipsnio visi turime būti, kaip anglai: valdyti emocijas reakcijas. Nešokinėk iš džiaugsmo, ir nerėk supykęs, nekeik už-

gautas, ir nekryštauok pagirtas. Apvaldyk emocijas, apgalvok situaciją, reaguok, tik šaltai įvertinęs visus faktus; išvengsi nemalonių situacijų, neteisingo pasielgimo, sukelsi kituose sau pagarbą, būsi daug laimingesnis. Susikurk pats sau "dyselį ir vadeles"; vadovauk pats savo emocijoms, kaip valdant arklį, einantį siauru ir pavojingu keleliu. Na, ir neužsimiršk: palygink savo interesus su kitų žmonių teisėmis ir pozicijomis.

### Ne tik suprasti, bet ir vykdyti

Daug dar galėtumėm kalbėti apie tai, kas psichinės higienos yra reikalaujama, kad žmogus būtų normalus, sveikas, gero charakterio, ir — laimingas. Bet svarbiausius jau suminėjome. Kas dabar bėra reikalinga, perkelti ta, ka čia aptarėme į patį tikrą gyvenimą: ne tik suprasti, kad tai naudinga, bet ir — vykdyti. Tada leisime gajumui palaikyti sveiką kūną, vengdami jam žalos, tada grakštumas vystysis palanti, kaip anglai: valdyti emocijas reakcijas. Nešokinėk iš džiaugsmo, ir nerėk supykęs, nekeik už-

## JORGE LUIS BORGES

### MAŽESNIAJAM ANTOLOGIJOS POETUI

Kur atminimas dienų,  
Kurios tau žemėje priklausė,  
Kurios tau laimė, skausmą audė,  
Kurios tau buvo universas?

Suskaitomas upokšnis metų  
Jas nuskandino; ir tu esi  
Tik vienas žodis sąrašė.

Dievai kitiems nesibaigiančią garbę davė:  
Paminklinius biustus su įrašais ir datomis, punktualius biografus;  
Apie tave mes, neaiškūs drauge, tikslai žinom,  
Kad tu klauseisi vieną vakarą lakštingalos.

Tarp ūksmingų asfodėlių tavo tuščias šešėlis  
Mąstys apie dievų pavydą.

Bet dienos yra trivialių vargų tinklas,  
Ir ar yra geresnė dalis, kaip būti užmaršties pelenu?

Pila dievai ant kitų negailėtiną šviesą garbės,  
Kuri tvieskia į širdis ir skaito jos suskilimus,  
Kuri pagaliau sunaikina gerbiama rožę;  
Bet tau, broliu, jie parodė gailėtingumo.

Ekstazėje vakaro, kurs nepavirs naktimi,  
Tu klausysi Teokrito lakštingalos balsu.

Redakcijos pastaba. Spausdindami šį eilėraštį, prisimename rašytojo Juozo Tulinio tragiškos mirties vienerių metų sukaktį. Kaip žinome, 1971 m. rugpjūčio 2 d. jisai žuvo automobilio avarijoje Kalifornijoje. Eilėraštis paimtas iš J. Tulinio rankraščių palikimo. Šis eilėraštis jis buvo išvertęs iš ispanų kalbos. O jo autorius yra vienas žymiausių argentiniečių dabarties poetų ir rašytojų Jorge Luis Borges, gim. 1899 metais

## KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Sol. I. Motekaitienė**, Chicagoje turinti savo dainavimo studiją, liepos mėn. vidury buvo išvykusi į dainavimo mokytojų suvažiavimą Greeley, Colorado. Apie naująsias šioje srityje pažangą dėstė daug patirties turintieji mokytojai. Savaitę truku-

pasaulio ir aplinkos stimulus. Būsimie gajūs, grakštūs, guvūs.

### Kaip sugriaunama protinė sveikata

O gal dar žodis tiktų apie tai, kaip lengviausia kūninę ir protinę sveikatą sugriauti? Yra trys tikri metodai: alkoholis, tabakas, ir ypač — narkotikai. Chroninis alkoholio naudojimas privies kūno ir psichinės degeneracijos; dar greičiau organizmas degeneruos nuo narkotikų; tabakas, nors ir mažiau, bet irgi yra sveikatai žalingas. Tačiau apie tuos pavojus — ne šiandien; kiekvienas iš tų pavojų reikalingas bent vieno atskiro straipsnio. Tad apie tai, kitu kartu.

sius kursų užbaigiant liepos 19 d. buvo pastatyta opera Rigoleto.

● **Dail. V. Vijeikis** savo spaustuve Chicagoje sumodernina, nuo rugpjūčio mėnesio įvesdamas raidžių rinkimą foto būdu (fototype composing). Ta naujai sukonstruota mašina turės ypatingai daug šriftų.

● **Kalbininkas Napalys Grigas** liepos 14 d. žuvo automobilio katastrofoje Lietuvoje. Jis kurį laiką dirbo didžiojo "Lietuvių kalbos žodyno" redakcijoje ir yra talkinęs kituose lietuvių kalbotyros darbuose. Buvo gimęs 1896 m. vasario 7 d. Svydenių km., Kupiškio raj.

● **Lazdynų Pelėdos** apysaka "Šiaurės sostinėje" išleista Lietuvoje su dail. J. Kuzminsko iliustracijomis.

● **Sigito Gedos** poezijos knyga "26 rudens ir vasaros giesmės" išleido Vaga okup. Lietuvoje.

Optimizmas tai kilni pagunda visame matyti per daug.  
— G. K. Chesterton

# Kumrano ritiniai

PROF. KUN. ANT. RUBSYS

### I. ATRADIMAS

Judėjos dykuma Palestinoje. Šiaurės vakarų Negyvosios jūros pakraštys. Khirbet Quman — "Kumrano griuvėsiai" — vietovė. Vietovė ir baugi ir patraukli. Baugi, nes aplink dykumą su saulės išdegintais kalnais bei kalnų tarpekliais, su mineralų persūdyta, bet kokią gyvybę užmušančią Negyvąją jūrą. Patraukli, nes dykuma žmogų verčia ieškoti to, kas svarbiausia gyvenime, ilgėtis to, kas galintų prailginti trapią žmogaus būtį bei įprasminti jo gyvenimą.

Čia netoli Khirbet Quman 1945 ar 1947 metų pavasarį (beduinų atmintis čia sušlubuoja) atsitiktinai viename urve buvo rasti keli moliniai ašočiai. Juose, susukti į sudilėjusius lininius audeklus, buvo aptikti odos ritiniai, sulipe, seni, išmarginti apsitrynusiais bei neaiškiais rašmenimis. Juos išsifruoti buvo nelengva. Tačiau, kai mokslininkai tai padarė, kai perskaitė ir kitus gretimuose ur-

vuose rastus rankraščius, paaiškėjo, kad čia yra epochinis atradimas. Dabartiniu metu "Qumrano rankraščiai" arba "Negyvosios jūros ritiniai" įgavo prausulinį garą. Kodėl?

Šioje trumpoje apžvalgoje ir norime pakalbėti apie tų ritinių atradimą, tai yra, kaip jie buvo atrasti, kas buvo atrasta, kam jie priklausė, kokia jų reikšmė ir prasmė šventojo Rašto studijoms.

Ritinių atradimo istorija — tikras nuotykių filmas. Rankraščius atrado ne koks archeologas, bet Taamirch gėnties beduinas, jaunas piemuo Muhamed adh-Dhib, lietuviškai išvertus, Machometas Vilkas. Ieškojo jis dingusios ožkos dykumos kalnų tarpekluose bei šešėliuose. Viename wadi (tarpeklėje kabančioje uoloje) pastebėjo nedidelę angą. Vargu ar galėjo ten ožka įlįsti? Bet Machometui buvo tik 15 metų! Kas čia nuostabus, kad jis, ilgai nelaukdamas ir negalvodamas, griebė pirmą pasitaikiusį akmeniuką ir paleido į angą uoloje. Kas ten? Jis galėjo prisiek-

ti, kad išgirdo dūžtančių šukių traškesį. Šukės užmirštame tarpeklė uoloj urve? Iš kur jos ten atsirado? O gal jam tik pasigirdo? Ar tik čia ne kalnų dvasių žabangos, apie kurias pa-



Jaunas beduinas

sakoja senukai beduinai? Tačiau smalsumas nugalėjo atsargumą. Machometo smalsumas davė pradžią atradimams, kurie vėliau taip suaudrino archeologų bei egzegtų pasaulį. Urvas palyginti nedidelis. Jame keli dideli moliniai ašočiai. Čia taipgi ir vienas kalnas molinių šukių. Machometui ne šukės galvoje. Jį kur kas labiau domino ašočiai. Jeigu urve yra lobis, tai jis tikriausiai paslėptas viename iki raudonumo išdegtame inde su dviem mažomis ašelėmis šonuose ir beveik plokščiu dangčiu. Machometas vargais negalais ištraukė iš vieno jų kažkokį ritinį, paskui dar vieną, ir dar vieną. Urve nelabai šviesu. Audeklas, į kurį suvynioti ritiniai, sudilėjęs, bet jis yra rankose. Ne iš karto Machometas suprato, ką gi jis ištraukė iš ašočio: kažkokia tamsi, sulipusi masė, šiek tiek primenantį odą. Urve nebuvo nei aukso, nei kokių nors brangenybių. Jame tik šukės, kurios traška po kojomis, ir senos odos.

Toliau įvykiai klostėsi dar spalvingiau. Machometo rasti ritiniai tebuvo tik ilgi odos rėžiai, susukti į kietą rutulį, išmarginti kažkokiais nesuprantamais ženklais. Jam iš viso nebuvo ko terliotis su šiuo keistu radiniu. Taip rasti ritiniai ir klajojo kartu su juo po Judėjos dykumą. Rudeniui artėjant, Taamirch gėntis apsisotėja netoli Betliejaus. Čia beduinai nuo seno parduodavo sūrius, ožkų pieną, pirkdavo reikalingus indus, rūbus. Galų gale Machometas pateko pas vieną gudrų vertelgą, kuris be maisto produktų pardotuvės turėjo dar batų

dirbtuvę. Jis sutinka nupirkti beveik už niekus Machometo ritinius: tegul būna, gal kada kam nors ir prireiks.

Širdyje šis gudrus vertelga galvojo kitaip: ritiniai, aiškiai matyti, seni; be to, dar išmarginti nesuprantamais ženklais. O jeigu jie turi kokią nors vertę? Lyg tarp kitko dar paklausė: "Tai kur tu, sakai, radai šį stebuklą?" Machometas jam paaiškino: "Pusiaukelyje tarp Jericho ir Ein-Gedi. Ten dar netoliese yra kažkokie griuvėsiai." Vertelgai to ir užteko. Ant šių senų odos rėžių aiškiai matyti kažkokie ženklai. Kai kur jie buvo išblukę, kai kur išsityrė, bet viena aišku: odos prirašytos ir labai tankiai. Gal būt pavyks už jas gauti gerus pinigų! Sakoma, kad ritiniai vertelgai turto neatnešė. Uždirbo jis, anot sunkiai patikrinamų gandų, tik apie šimtą penkiasdešimt dolerių. Kaip ten bebūvo, 1947 metų pabaigoje keturi rasti ritiniai atsirado Jeruzalėje, Švento Morkaus vienuolyne, pas sryų ortodoksų metropolitą Mar-Atanazijų Yeshuhe Samuel, o kiti trys — Jeruzalės žydų universiteto Archeologijos fakultete, pas jau dabar mirusį prof. Eleazarą Sukenik'ą. Nežiūrint to, ritiniai vos-ne-vos neliko neatpažinti ir nestudijuoti. Pirmieji mokslininkai, turėję progos jais domėtis, jų neatpažino. Eilė mėnesių prabėgo nuo jų atradimo iki to laiko, kada jie buvo išvynioti, perskaityti ir analizuoti.

(Bus daugiau)



# Žvilgsnis į Nobelio literatūros premijas

Nuo 1901 m. Nobelio literatūrinės premijos buvo įteikiamos beveik kasmet. Ir ju iš viso jau įteikta apie 70-čiai autorių, gyvenančių 25-kiuose atskiruose kraštuose.

Kartais tos premijos buvo skaldomos, paskirian, kad ir to pat krašto, bet dviem, ne vienam, asmenim. Pvz. nedidelis kraštas Danija buvo dvigubai pagerbta, kai to krašto du autoriai — Gjelperup ir Pontoppidan 1917 m. Nobelio literatūrinę premiją pasidalino pusiau. Deja, po to pagerbimo — tu dviejų rašytojų nei jų vardai, nei kūrybiniai poreišiai jau nebebuvo girdimi plačiajame pasauly, atseit, gavo premiją (nors pusiau) — jie "užmigo ant laurų"...

Daugiausia tu premijų yra gavę Europos rašytojai. Jie pralenkia visą likusį pasaulį gautųjų premijų skaičiumi. Pvz. Japonija (didelis kraštas) buvo pagerbtas tik vieną kartą, suteikiant literatūros premiją rašytojui Yasunari Kawabata 1968 metais. Deja, šis rašytojas šių metų pradžioje nusižudė.

Lygiai ir gigantiškoji Indija tebuvo pagerbta tik vieną kartą, suteikiant premiją rašytojui Tagorei 1913 m. Gi afrikietis ligi šiol dar nė vienas nebuvo pagerbtas.

Nėra abejonės, kad ir afrikiečiai turi gana gerų kūrėjų, gal tikrai neblogesnių negu islandietis Halldor Laxness, apdovotasis 1955 metais, ir kiti premijų laureatai.

Ir mes, lietuviai, neabejotinai, turėjome ir turime rašytoju, Nobelio premijos vertu, bet ligi šiol dar joks mūsų rašytojas už Nobelio premijos neužklūvo. Esam per mažai? O Islandija? Ji dar mažesnė už mūsų Lietuvą.

Jugoslavias Ivo Andric Nobelio premija buvo apdovanojamas 1961 m. Premija jam teko vienam, jos neskaldant. Iš ankstesniųjų — amerikietė Pearl Buck, atžymėta Nobelio garbe ir geroku pluoštu pinigų bei nustatytos formos diplomu 1938 m., suomis Sillanpaa 1939 m., ispanas Juan Jimenez 1956 m. ir italas Salvatore Quasimodo 1959 m.

Nobelio premijų skyrimo vadžias, be abejonės, tvirtai laiko savo rankose Švedijos Akademija. Dažnai ir daug kam jos premijų paskyrimai ir galutiniai nutarimai sukelia daug netikėtumų. Vienas tokių buvo 1910 m. premijos paskyrimas vokiečiui Paul J. Heyse, daugeliui net visai negirdėtam rašytojui. Tuo tarpu

premiijos kandidatais Akademijai kartu buvo pristatytos ir tokios garsios pavardės kaip Mark Twain, Leo Tolstoy ir kt.

Premijų paskyrimo ir jų atsiėmimo atvejuose būta ir savotiškų kuriozų: pvz. 1964 m. apdovanojantis premija Jean-Paul Sartre atsisakė pinigų ir diplomą priimti. Ogi būta ir tokių, kurie anaipol neatsisakė premijų, bet, deja, jų niekad negavo. Tie du vyrai: 1958 m. Nobelio premija apdovanojantis Pasternakas ir 1970 m. — Soženicinas (abu sovietinio "rojaus" gyventojai — vienas miręs, kitas gyvas).

"Senam rusui" — Ivanui Buninui tekusi premija 1933 m. labai lengva buvo atsiimti. To jam niekas nekludė, nes Buninas gyvenė užsienyje.

Daugiausia Nobelio literatūros premijų gavo (apie 20 proc.) prancūzai. Buvo ir tokių, kurie, negėmė prancūzais, tik savo kūryboje prancūzų kalbą naudoję. Pvz. Samuel Beckett, apdovanojantis 1969 m., gavo premiją Prancūzijos vardu, nors jis yra tikras airis, bet gyvenęs Prancūzijoje ir rašęs prancūziškai.

Betgi net dideli kūrėjai kaip tikras Airijos airis James Joyce — niekad Nobelio premija nebuvo pagerbtas, lygiai ir Prancūzijos prancūzas Marcel Proust, o kaipgi ir Lenkijos "anglas" Joseph Conrad (miręs 1924 m.) nebuvo ja apdovantoti. Vietoj Conrado 1924 m. buvo Stockholman iššauktas Wladyslaw Reymont, garsusis "Kaimiečių" autorius.

1922 m. mirė be premijos ir Marcel Proust. Atrodo, lyg ir jo vieton tada buvo pagerbtas Nobelio literatūrinę premija ispanas Jacinto Benavento y Martinez.

Švedijos Akademija, atrodo, pasvėrusi tam tikromis svarstyklėmis duoklė angliškai kalbantiesiems autoriams — anglams ir amerikiečiams maždaug 10 proc. abejiems, arba, žiūrint skaičių, po 6 premijas vieniems ir kitiems.

T. S. Eliot gavo premiją 1948 m. Anglijos naudai, o Ezra Pound niekad tokio pagerbimo nesulaukė. Lygiai nesulaukė premijos ir Vladimir Nabokov, gal dėl tos pat priežasties, dėl kurios negavo premijos ir "angliškasis" lenkas Joseph Conrad. Minėtasis Nabokovas yra rusas, bet meistriskai kurias prozinis veikalus angliškai. Jis yra Amerikos pilietis, bet gyvena Šveicarijoje. Tai, pasakytume, geografiniai ir tautybiniai sunkumai. Bet, sakoma, jog esama ir politinių sunkumų. Jam, girdi, buvė patarta laikytis "neutraliteto". Bet jis turis ir savas pažiūras, ne vis tiek Pietų Vietnamas ar "Sovietnamas".

Tačiau nė vienas žydas dar nėra gavęs pilnos Nobelio literatū-

rinės premijos. Tik 1966 m. Šmuel Agnon pasidalino premiją pusiau su švediška Nelly Sachs. Gi 1967 m. Nobelio laurus nusiskyrė gvatemalietis Miguel Asturias.

Taip mes priėjome prie paskutiniųjų metų premijos laimėtojo Pablo Neruda, Čilės poeto. Jis yra antrasis čilietis, atžymėtas Nobelio literatūros premijos laurais. Pirmoji šios šalies Nobelio laimėtoja 1945 m. buvo Gabriela Mistral.

Pablo Nerudą apdovanojus nobeliška pinigų suma ir diplomu, literat. pasaulio padangėj kiolo ir kai kurių abejonių. Gal jis ir yra geras arba vienas iš geriausių poetų Lotynų Amerikoje, gal?... bet gal ir kitos priežastys čia lėmė jo apdovanojimą. Sakytume, gal ateis laikas, kada Švedijos Akademija apdovanos premija ir dabartinį marksistą Čilės prezidentą dr. Salvador Allende? Mat, Pablo Neruda, senstelėjęs lyrikas, taip pat marksistas, labai žymiai raudonais siūlais apsi-narpliojęs...

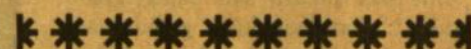
1954 m. Neruda (kaip ir mūsų Salomėja Nėris) parašė himną "didžiam humanistui" Stalinui, paskui, Stalinui mirus ir Chrusčiovui atėjus prie valdžios lovio, Neruda ir čia prisitaikė: Chrusčiovas iškeikė Staliną ir Neruda taip pat padarė, kitą poemą, jau rašydamas apie Staliną žiauruoli, sustabdžiusį visos Sovietijos gyvenimą. Nežiūrint to, dar ir iš Stalino gautos premijos jau niekas iš jo nebeatėmė...

Neseniai Pablo Neruda buvo sakes, jog jis niekad nesilankysias Amerikos Jungtinėse Valstybėse, kol Nixonas būsiąs gyvas. Vis dėlto žmogus "persisvarsto" ir neseniai buvo pasiekęs Amerikos krantus. Mat, buvo atvykęs New Yorkan, atsiimti jam skirtos PEN klubo premijos. Š. m. balandžio 10 d. New Yorke buvęs atžymėtas šis įvykis moderniam Hotel Pierre viešbutyje, kur dalyvavo net 700 poetų, essaystų ir novelistų, susirinkusių pagerbti 1971 m. Nobelio literatūrinės premijos laimėtojos Pablo Nerudos. Tam pagerbimui buvęs atsiųstas ir prez. Nixono sveikinimas.

Tris dienas vėliau po to pobūvio "draugas" P. Neruda buvo pakviestas į Kolumbia universitetą, ten vykusian simpoziuman, kur jis sulaukė didžiulių ovacijų, kai perskaitė poemą, dedikuotą "neturtingiems ir nužeintiems Poerto Rico gyventojams", brutaliai prispaustiems "amerikietiškojo imperializmo". Iš Amerikos Pablo Neruda išvyko Prancūzijoje, kur jis perėmė Čilės ambasadoriaus postą ir tar-



## NAUJI LEIDINIAI



**Marija Saulaitis. AND YOU.** Manyland Books, New York, 1972 m. 37 psl. Aplankas dail. Pr. Lapės.

M. Saulaitė yra laimėjusi savo vietą poetinėje kūryboje, ne vien lietuviškoje. Geras pluoštas jos eilėraščių buvo spausdintų "The Literary Review", o dabar išėjo šis atskiras leidinys. Įžangą knygai rašydamas Farleigh Dickinson universiteto profesorius, JAV poezijos draugijos pirm. Ch. Angoff, pažymi, kad Saulaitės kūryboje yra kažkas nenusakomai mielo. Jos



Marija Saulaitė

eilėraščiai kartais paslaptingi, kartais liūdini, bet beveik visada kupini poezijos. Juose yra melancholijos, religinės minties, gilus lyrizmas, mirties ir ilgesio posmai, bet juose yra ir daug moteriškumo, kad prof. Angoff gali pasakyti: "Saulaitė yra kuklių, švelnių bučinių poetė... Ji turi išskirtiną poetinę dovaną, kuri gali sužydėti kuo nors didesniu".

**Kun. P. Celiešius. DR. A. MACEINOS DIDŽIUOSIUS DABARTIES KLAUSIMUS BE-**

naus čia raudonas ambasadorius raudonam to krašto prezidentui dr. Allendei...

Pablo Neruda 1953 m. buvo apdovanojantis Stalino premija, truputį vėliau — Lenino, o 1971 m. gavo Nobelio premiją. P. Neruda myli pagerbimus, kaip jis myli ir šią žemę. Kartą jis pasakė: "Aš nemanau žemės keisti į kitą kurią planetą". Mes negalime kaltinti jo už tai...

Naudotasi: Encyclopedia Britannica ir žurnalas National Review.

Pranys Alšėnas

**SVARSTANT. VELS** Spaudos centras. Bad Woerishofen, 1972, 12 psl.

Išmąstytoje apybraižoje autorius kelia eilę neišskumų prof. Maceinos veikale "Didieji dabarties klausimai". Reiškiamos pastabos sekuliarizacijos, Evangelijų numitinimo, kūrimo ir evoliucijos klausimais. Suglaustai autorius taip aptaria nuomonių skirtumus: "A. Maceina prileidžia, kad Dievas, sukūręs pasaulį, paleido jį vystytis pačiam autonomiškai, o man atrodo, kad Dievas bendradarbiauja tiek su gamtos dėsniais, tiek su žmogaus kuriančiomis galiomis... A. Maceina suvokia Dievo apsiėikimą per Jėzų Kristų vien antgamtinu būdu, o aš suvokiu, kad Dievas kartu reiškiasi ir per gamtą, ir per istoriją ir tobiliausiu būdu per Jėzų Kristų, esantį Bažnyčioje".

**KRIVULĖ.** 1972. liepa. Nr. 2 (7). Leidžia: Vak. Europos lietuvių sielovada Bad Woerishofene. Redaguoja kun. P. Celiešius. Turiny — vysk. A. Deksnio

pamokslas V. Europos lietuvių katalikų suvažiavime Braunsharde. Tikėjimo kongregacijos pareiškimas apie Kristaus įsikūnijimą ir Švč. Trejybės paslaptį. Nauji potvarkiai suaugusiems krikštyti. Vasario 16 gimn. ekskursijos aprašymas. Gausi kronika iš lietuvių katalikų ir protestantų gyvenimo Europoje. Krivulė pasirodo reguliariai, ar tik tuo ji nepralenks JAV-se leidžiamą Lux Christi.

**SKAUTŲ AIDAS.** 1972 birželis. Nr. 6. Oficialus Lietuvos skautų s-gos organas. Leidžia LSS tarybos pirmija. Vyr. red. J. Toliušis. Metams \$5.00. Adr.: 7418 Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Ypatingai dailus spalvotas viršelis — lietuviško audio fone gėlių puokštė, surišta tautine juosta. Salia grynai skautiškų dalykų, atsiminimų, yra skyrius "Savieji žymūnai". Šiame numery aptarimu ir ištrauka iš spaudai paruoštos knygos supažindinama su N. Jankute.

**SALEZIEČIŲ BALSAS.** 1972 m. Nr. 1. Leidžia Lietuviai saleziečiai. Red. kun. M. Burba. Mėninė priežiūra V. Aleksandravičius, adr.: Lituani Don Bosco, Via Colonna 2; 00044 Frascati (Roma), Italy.

Gausiai iliustruotas numeris su plačiu pavaizdavimu liet. saleziečių darbuotės ir aptarimais jų geradarių paramos.

**AKIRACIAI.** 1972 m. balandžio mėn. Nr. 4. Atviro žodžio mėnraštis. Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, G. Procuta, L. Mockūnas, dr. T. Remeikis, Z. Rekašius. Adresas: 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629.

**SVECIAI.** 1972 m. Nr. 1-2. Lietuvių evangelikų liuteronų laikraštis. Red. kun. A. Trakis. Leidžia Lietuvos evangelikų liut. bažn. vyr. taryba. Išėina triskart metuose. Metams \$4.00. Adr. 6620 S. St. Louis Ave., Chicago, Ill. 60629. Numery gausu religinių straipsnių, įvairių bendradarbių; plačiai informuojama apie liet. evang. liuter. veiklą, stengiamasi redaguoti ekumeninėje dvastoje.

**AKIRACIAI** 1972 m. gegužė. Nr. 5 (39). Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, G. Procuta, L. Mockūnas, dr. T. Remeikis, Z. Rekašius. Metams \$6.00. Adr. 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629.

**ŠALTINIS.** 1972 m. birželio mėn. Nr. 3. Tikybinis ir tautinės minties žurnalas. Išėina kas antras mėnuo. Leidžia šv. Kazimiero sąjunga ir lietuviai marjonai. Redaguoja S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata \$3.00. Redakcijos ir administracijos adresas: 16 Hound Road, West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England.

**JAUNIMO ŽODIS.** 1972 m. Nr. 10. Vokietijos lietuviško jaunimo laikraštis. Leidžia VLB Jaunimo sekcija. Redaguoja: Teresė Bogutienė, K. Sutkaitytė ir Andrius Smitas. Adresas: "Jaunimo žodis", 53 Bonn — Bad Godesber I, Annaberger Str. 400, W. Germany. Kaina — auka.

Jeigu jau savo paties liežuviu tenka kelti savo garbę, tai ženklas, kad ji jau tikrai smunka.

M. Hale

# EARN MORE... MORE OFTEN

For the individual with \$5000 or more who wants the insured safety and stability a savings account and the maximum rate of return ... investing in a Standard Federal Certificate Account makes sense! The interest rate is 6% per annum, and Standard Federal compounds the interest daily to yield an annual return of 6.18% when left to compound. Interest is paid monthly or quarterly, as you prefer. This certificate matures in two years. If you have \$1000 to invest in a certificate, Standard Federal pays you a big 5-3/4% per annum with a 1 year maturity.

For more information about our savings plans, call or stop in at Standard Federal Savings, the 175 million dollar savings association located in your neighborhood.



**6%** Savings Certificate 2 Year Maturity \$5000 Or More

**5 3/4%** Savings Certificate 1 Year Maturity \$1000 Or More

Funds deposited by the 10th earn from the 1st of the month. Deposited after 10th earn from the date of receipt.

**INTEREST COMPOUNDED DAILY — PAID MONTHLY**  
Receive interest check automatically monthly or quarterly, or accumulate for higher yield.

ASSETS OVER \$175,000,000 • RESERVES OVER \$14,900,000

# STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago

4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140  
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m.  
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon • Wednesday, no business transacted.



## LIEUVOS UNIVERSITETAS

(Atkelta iš 2 pusl.)

kamas fakultetas drauge su universiteto baigimo diplomu, duoda ir liudijimą, kuriame buvo išvardinamos visos išieitos specialybės disciplinos ir išlaikytų egzaminų tvirtinimo laipsniai. Tas liudijimas, atsidūrus užsienyje ir kilus išieitojo mokslo-specialybės apimtės klausimui, daug kam labai pravertė.

Knyga spausdinta M. Morkūno spaustuveje, Chicagoje, 1100 egz. tiražu, kietais viršeliais, skonin-gai apipavidalinta, tik greičiausiai dėl laiko stokos) neturi klaidų atitaisyimų lapelio. Šis leidinys turėtų būti visų pirma kiekvieno to universiteto auklėtinio bibliotekoje ir tai ne vien knygos lentynos imponantiškumui padidinti.

Tai ir būtų kai kurios (reikia tikėtis tik įvadinės) pastabos, atsiradusios, beskaitant tos knygos puslapius ir prisimenant visą Lietuvos universitetų veiklą ir jų vaidmenį Lietuvos gyvenime.



Rugiapūtis



# FILMŲ VAIRUMAI

## MEISTRISKAS SUCRĖŽIMAS Į PRAEITĮ

### STASE SEMENIENĖ

Prasidėjus vasaros karščiams ir kitiems malonumams tyrame, ore, kino teatrui paprastai tenkinasi išsekusiais ir silpnais filmais.

Tačiau Chicagoje, laimei, filmų mėgėjams yra bent trejetas tikrai vertų dėmesio filmų. Be anksčiau šiuose puslapiuose minėtų "The Green Wall", Peru šedevro, ir prancūzų "Le Boucher", amerikietis Alfred Hitchcock vėl pasirodo, ekrane su stipriu "FRENZY" filmu.

Su šiuo filmu Alfred Hitchcock, kriminalinio meno meistras, sugrįžo prie senų formų. Jo filmo sukime pasirinktos naujos formos patenkino amerikiečių filmų kritikus, bet visiškai nebuvo priimtoms šio krašto publikos. Šis filmas, pilnas jaudinančio spėliojimo, yra kaip tik toks, kokius Hitchcock statė ir režisavo tuoj po II pasaulinio karo: neišleistas svarbios smulkmenos, perpintas svarbiu gyvenimišku humoru ir atidengta desperacija žmogaus, nutėsto už nusikaltimą, kurio jis nepapildė.

1970 metų filmų detalės yra plikūnai ir baisūs smurtas. Abu tiek atsibodę, lyg mes stebėtume intymiausias ir visai privačius asmens gyvenimo momentus pro raktą skylutę. Dabargi Alfred Hitchcock, tas senasis vilkas, savo 73 m. "jaunystėje", atrodo lyg beveik sąmoningai stengiasi padaryti dar sykį, ką jis padaro geriau, kaip kas nors ki-

tas. Jojo filmai po "Psycho" nu- klydo į svetimas jam teritorijas, įsmukdino jį netgi į ginčus ir "šalta" karą (su filmu "Torn Curtain"), o taipgi išseko nesveikoje ir naivioje fantazijoje ("The Birds"). Dabar jis vėl stovi ant tvirto ir tikro pagrindo. Filmas pastatytas pagal romaną "Goodbye Piccadilly, Farewell Leicester Square".

"Frenzy" turi tam tikrų sąty su tikru kriminaliniu įvykiu. Pasakojimas sukasi apie žudiką, žinomą vardu "Kaklaraiščio žmogžudys" (Barry Foster). Žiū rovas nuo pat pradžių išvelia sensacingai į veiksmą, nes mums žinoma, kas tas žudikas yra.

Neatidengiant filmo turinio, galima tik pasakyti, kad žiūrovas, žinodamas sukasi apie žudiką, kaip dažnai yra su Hitchcock, i- taria kita žmogų, kuris atrodo kur kas kaltesnis. Tai Ričardas (Jon Finch), buvęs RAF hero- jus, kurį nelaimės apniko, ir jis liko be darbo. Dėl visos eilės ne- laimingų sutapimų, jis pagauna- mas su aiškiu įrodymu, kai tuo tarpu tikrasis žudikas pasišali- na.

Hitchcock veiksmą pina per- grūstuose Covent Garden, Lon- done, alėjose, kur daržovių ir vaisių pardavėjų pečiais trinasi su gatvės moterimis, trečios rū- šies žulikieliais, barų lankytoja- mis ir įvairaus plauko pilkais chuliganėliais. Jis su savo filma-



Verpsė prie ratelio. Lietuvių liaudies meno kūrinys

## KULTŪRINĖ KRONIKA

### K. V. Banaičio kūrinių įgroti plokštelėn Lietuvoje

"Jūratės ir Kastyčio" operos autoriaus, kompozitoriaus K. V.

vimo aparatu įsibrauna ir smuk- lėn.

Hitchcock filmavimą malonu stebėti. Nei vieno nereikalingo nutraukimo, jokios gaisiaties. Viskas vykdoma taupiai ir ap- galvotai.

Filme labai daug skanaus hu- moro. Daug įtempto spėliojimo, o taipgi vietinio charakteringo spalvingumo. Kaip įprasta kiek- viename Hitchcock filme (o tai virto kone tradicija) stebime čia pasirodantį ir patį Alfred Hitch- cock. Jis pliaukši lūpomis, paten- kintas trina rankas, lyg džiaug- damasis savo išdykumu. Filmas žifurėtinas su rezervais.

Banaičio, mirusio New Yorke 1963 m., pora kamerinės muzi- kos kūrinių šiuo metu yra įgro- ta plokštelėn ir išleista Lietu- voje. Veikalai parinkti vieni iš kompozitoriui būdingiausių: "Sutemos, giesmės ir vizijos" (variacijos lietuvių liaudies dai- nos "Vidur tamsios naktelės ži- ba dangu žvaigždėlės" tema) — jas skambina pianistė A. Dvarionaitė — ir K. V. Banaičio Trio smulkui, klarinetui ir arfai ("Lietuviškos idilijos" pastoralinė siuita), atliekama J. Dvariono, A. Budrio ir L. Che- tagurovos.

### LIETUVOS STUDENTAI PRIVERČIAMUOSE DARBUOSE

Okupantai Lietuvos moksleivi- ją ir studentišką jaunimą išna- doja priverstiniais darbais So- vietų Sąjungoje. Vilniuje leidžia- mas dienraštis "Tiesa" Nr. 158 liepos 8 d. pirmame puslapy sa- vo vedamajame "Darbo ir poilsio stovyklos" rašo:

"Jau kiek anksčiau į Tomsko sritį iš mūsų respublikos išvyko šėši šimtai aukštųjų ir specialių- jų vidurinių mokyklų moksleivių. Jie statys naują miestą Nefte- gradą. Ten dirbs 1600 studentų — beveik visų sąjunginių res- publikų būriai. Studentų pasiun- tiniai iš Tarybų Lietuvos išvyks į Jugoslaviją, Bulgariją, Vengri- ją, Lenkiją, Cekoslovakiją ir VDR, kur padės įvairiuose dar- buose."

Nepriklausomoj Lietuvoj stu- dentai galėjo vasarą pasilsėti, su- kaupti jėgas mokslo metams. Dabar jie yra brukami į sveti- mus kraštus, statyti Sovietams fabrikus ir atlikti kitus prie- varatos darbus, lyg pačioj Lietu- voj jie nebūtų naudingi. Deja, net ir panaudodama darbo ver- gus priverčiamųjų darbų sto- vyklose, išnaudodama studentus Sovietų Sąjunga vis pasilieka tiek atsilikusi, kad neįstengia pati išsimaitinti, priversta ieško- ti duonos užsieny.

### PROF. V. MANKELIŪNI 60 M.

Nacionalinio Kolumbijos uni- versiteto Bogotoje profesorius dr. Vytautas M. Mankeliūnas šią vasarą sulaukė 60 m. amžiaus. Gimęs 1912 m. Jiezne, Alytaus apskr. Kunigij šventintais Kaune 1936 m. Tėsdamas studijas Vy- tauto D. universiteto Teologijos- filos. fakultete, 1938 m. apgynė disertaciją "Kultūros ir religijos santykiai", gaudamas teol. dak- taro laipsnį. Studijas dar gilino Romos, Liuvono ir Bogotos uni- versitetuose, pastarajame dar gaudamas filosofijos daktaro laipsnį. Buvo pakviestas dėstyti filosofiją ir psichologiją Jave- rianos univ. ir Nacionaliniame univ., Bogotoje, Paskutiniu metu

dėstė eksperimentinę psichologi- ją ir vadovavo jos laboratorijai Nacionaliniame Kolumbijos univ. Vienas iš steigėjų ir vyr. redak- torius žurnalo "Revista di Psi- cologia".

Yra parašęs visą eilę veikalų ispanų kalba: Įvadas į psicholo- giją ir religingumą. Pasaukimo psichologiniai atžvilgiai, Profesinė orientacija ir religinis pašau- kimas, Psichologija ir religija (išleistas Madride), Analitinė Jungo psichologija, Motivacijos problema dabarties psichologijo- je, Psichologija ir psichologai Federalin j Vokietijos respubli- koj, Mokslinio darbo metodika, Psichologas ir visuomenė. Šalia akademinio darbo yra ir Bogotos lietuvių kapelionas.

### APIE BERNSTEINO "MISIĄS"

New Yorko Metropolitan ope- roj pastatius kompozitoriaus Le- onardo Bernstein "Misiąs", muzi- kos kritikas E. Feder prancūziš- kame laikrašty "France-Ameri- que Le Courier des Etats-Unis" savo straipsnyje visų pirma iš- kėlė, kad apskritai Bernsteinas yra puikus pianistas, iškalbus oratorius, įtakingas pedagogas, gausus kompozitorius, žvaigždė dabarties Amerikos muzikos fir- mante.

Tačiau jo "Misiąs", sukurtos Kennedy meno centro Washing- tone atidarymo išklmėms, krikė- doniškoju atžvilgiu yra švent- vagystė, o menišku atžvilgiu — visiškai nepasisekimas. Tame kūriny jaučiamas kompozito- riaus stilius, bet paviršutiniškai, užtat labai trūksta kūrybinės vaizduotės, su kuria jis yra da- vęs eilę kitų kūrinių, kaip: Fan- cy Free, West Side Story, On the Town, Candide.

Anot kritiko, tame "Misių" kūriny panaudojami keli kata-

### JAUNIMO SPAUDA

(Atkelta iš 6 pal.)

se, tai jis bandys rašyti ir antra kartą, ir trečią, ir taip toliau.

Mūsų jaunimui nereikia ilgų pa- sikalbėjimų laikraščiuose ar spe- cialių vietų kažkokiems jaunimo minčių pasidalinimams. Mums reikia tik trumpų žinių apie vie- tos jaunimo gyvenimą bei veik- lą. Po kurto laiko, kai jaunimas išskaito, pažiūri tada ir į kitus to laikraščio puslapius ir net į kitus laikraščius.

Nenoriu pasakyti, kad tos Jau- nimo žinios, kurias aš rašau "Draugo" dienraščio Detroito sky- riuje, pritraukė jaunimą arčiau lietuviškos spaudos. Aš tik žinau, kad, kai pradėjau jas rašyti, aš pats gal buvau vienintelis, kuris jas skaičiau. O dabar kas kita. Prieš keletą savaitių aš savo Jau- nimo žiniuose paskelbiau jaunimo susirinkimą, kuris pasirodo jau buvo atšauktas. Tos dienos va- karą, kurioje visi gavo "Draugą", man telefonu pranešė ne mažiau kaip septyni jaunuoliai, kad aš rašydamas suklydau. Tą patį man vis daug kas sakė visą sa- vaičgalį per tautinių šokių ir Jau- nimo choro repeticijas. Reikšcia, apie aną susirinkimą jie buvo skaltę "Drauge".

Visi laikraščių redaktoriai turė- ty susirasti vietinių jaunimo ži- nių korespondentus. Daugiau ki- tokių jaunimo žinių, negu šiand- dien turime, nereikia.

Ypač didelį darbą atlieka Liu- tuvių Jaunimo Informacijos cen- tro leidžiamas laikraštėlis Lietu- vių Jaunimas. Jaunimas, kuris priprās skaityti šitokias jaunimo žinias, greitai persimes ir į vyres- niųjų informacinę spaudą, o vė- liau ir į kultūrinius leidinius. Manęs Detroito jau pora kolegų klausė, kaip jie gali įsigyti žur- nalą "Aidai", nors jie dar prieš porą metų lietuviškos spaudos vi- siškai neskaitė.

Mums dar nėra reikalo per daug abejoti mūsų jaunimu arba jį net niekinti. Jaunimo ūpas dar tebėra aukštas ir su spaudos pagalba jis toks ir pasiliks ilgą laikui.

(Iš Jaunimo kongreso simpoziju- mo).

likų lotyniškėji liturginiai teks- tai, bet su grubiu vulgarumu, toli nuo to religinio naivumo ir primityvumo, koks pvz. randa- mas "Green Pastures" ir negrų dvasinėse melodijose, kur jau- čiamas grožis.

### JAUNI DAININKAI I RUMUNIJA

Net 1.000 dainininkų iš Texas, Michigano, Massachussets, New Jersey ir New Yorko valstybių šią vasarą vyks su koncertais į

Rumunija. Jie vyksta atskiriomis grupėmis — choris, kurie su- daromi iš moksleivių ir studen- tų.

### WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines  
Checkwriters  
Nuomoja — Parduoda — Taiso  
NAUJOS NAUDOTOS  
Virš 50 m. patikimas patarnavimas  
NAUJOJE VIETOJE  
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

### LIETUVIO BATŲ TAISYMO DIRBTUVE

4612 S. Paulina St.  
(Town of Lake)  
Dirba 6 dienas savaitėje. Pirm. ir ketvirt. nuo 9 ryto iki 7 val. vak. Kitas dienas nuo 9 ryto iki 6 val. vak. Atvežus iš toliau, gaus nuolaidą.  
Darbas garantuotas.  
STASYŠ ŠAKINIS  
Tel. — YĀrds 7-9107

### NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalniaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prieinama kaina.  
SKAMBINTI RE 7-9615

### ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers



Rankomis išplautyti paveikslų rėmai — pritalkinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.  
2400 So., Oakley Ave., Chicago  
Tel. Virginia 7-7258 - 50

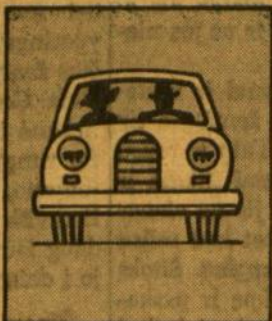
**OLYMPIA**  
SPARTA  
J.L. Giedraitis  
GRUNDIG  
ROYAL  
ZENITH  
10 Barry Drive  
E. Northport, New York 11731  
Tel. (516) 757-0055  
Chicago 476 7399 vakare

**MARQUETTE PHOTO SUPPLY**  
IR MEGEJAMS  
Daug sutaupysite perkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai pragai. Filmai užbaigtu foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakaras iki 9 val.  
REIKMENYS FOTOGRAFAMS  
3314 West 63rd Street  
Chicago, Illinois 60629  
Telef. Prospect 6-8998

**CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION**  
R. R. PIETKIEWICZ, Prez.  
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083  
PLENTY OF FREE PARKING SPACE  
**6%** **5%**  
Mokamas už dviejų Me- tu Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00  
Naujas sukūtas divi- dendas mokamas už investavimo sąskaitas.  
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMŪNUS NUO 1 D.  
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.  
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.  
ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v.  
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trešiad. uždaryta.

**Naudokitės proga — skrinkite papiginta kaina j Lietuvą rudenį ir žiemą**  
Walter Rask-Raščiausko vadovaujamas American Travel Service Biu- ras šiais metais yra suorganizavęs daug grupinių kelionių į Lietuvą.  
Jis pirmasis pradėjo organizuoti ekskursijas ir tą darbą sėkmingai tęsia jau 11 metų. Jo kelionės tvarkingai suplanuotos ir visuomet vyksta sklandžiai.  
Dar yra kelios vietos sekanciose ekskursijose:  
CHICAGO — NEW YORK SPALIO MĖN. 2 d. — 15 dienų kelionė iš New Yorko \$660.00 + tax, iš Chicagos \$760.00 + tax 11 dienų Lietuvoje  
PRALEISKITE KALEDAS IR NAUJUS METUS LIETUVOJE  
CHICAGO — NEW YORK GRUODZIO MĖN 21 d. — 14 dienų kelionė iš New Yorko \$660.00 + tax, iš Chicagos \$760.00 + tax 11 dienų Lietuvoje  
\*Total tour prices are subject to airline agreement and government approval.  
Dėl informacijų skambinkite ar rašykite.  
**AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU**  
9727 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60643  
TELEFONAS — (312) 238-9787  
Jei planuojate bet kur keliauti — krepkitės pas mus.  
Paruošiamie kvietimus giminėms atvykti į Ameriką. Teikiame informacijas kelionių reikalais ir visus pasaulio kraštus. Parūpiname lėktuvų bilietus ir reikalingas vizas.

# The hard-driving Metropolitan Bank announces an easy drive-in/walk-in facility



Your new bank.

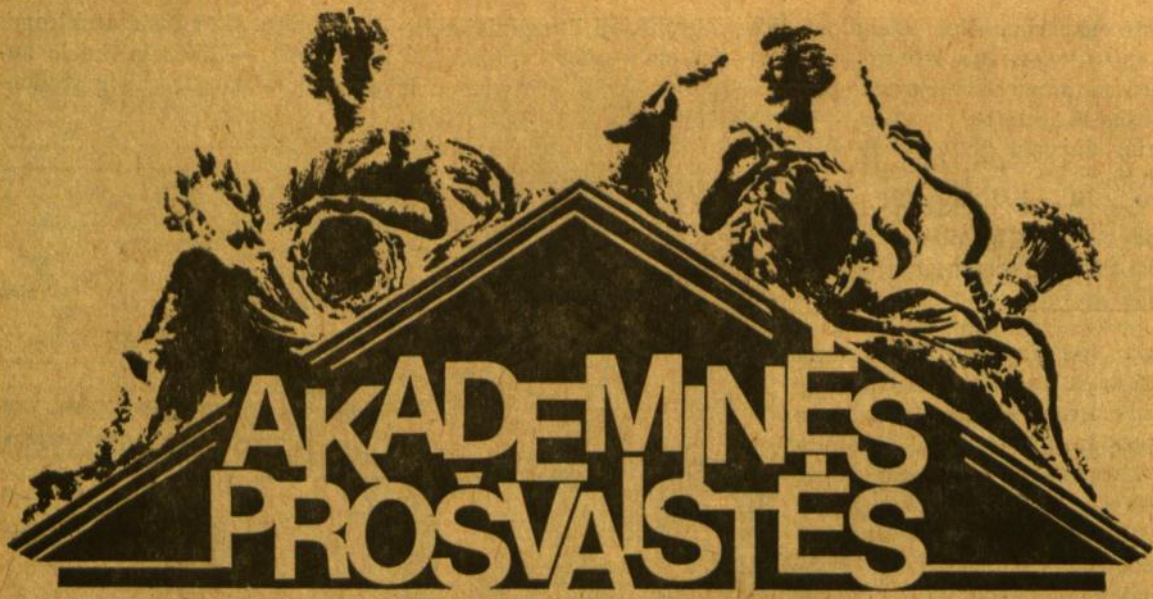
Koks parankus būdas padėti savo pinigų į banką: tiesiog iš patogaus automobilio. Atsivežkite kūdikį, atsivežkite šunį. Tik privaziuokite, nuleiskite langą ir sutvarkykite kasdieninius banko reikalus: deponuokite pinigus, iškeiskite čekius, sumokėkite paskolos ratą ir daug kitų. Tokie yra nauji drive-in/walk-in įrenginiai Metropolitan banke. Ir jais netrukus bus galima pasinaudoti. Tai dar vienas būdas, kaip mes palengvinam savo kaimynams sutvarkyti banko reikalus, kaip darėme net 58 metus. Taip seniai jau tenkinam jūsų reikalavimus, su taupymu ir laikino deponavimo (checking) sąskaitom, automobilių ir asmeniskom paskolom, biznio ir prekybinėm paskolom, namų pagerinimo paskolom, asmeniskomis deponavimo dėžutėmis ir daug kuo kitu. Tokiu būdu pažįstam savo kaimynystę ir jos reikalavimus. Taip pat žinome, kaip priversti jus maloniai jaustis, atliekant su mumis biznį. Visi mūsų klientai ir draugai yra mums vienodai svarbūs.

We've been your neighbor for 58 years. You can bank on us.

## Metropolitan Bank and Trust Company

2201 West Cermak Road Member F.D.I.C.





REDAGUOJA JORATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. OAKLEY AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60636

## Lietuviškos kultūros nešimas į aplinką

Žvelgti į lietuvių tautos asmenų kultūrinį įnašą lobynų tų tautų, kurių tarpe dalis lietuvių tautos gyvena, labai sunku, nes iki šiol nėra jokios išsamios studijos šiuo svarbiu reikalu padaryta. Be to, pasirošimui laikas šiai temai panagrinėti buvo duotas labai trumpas. Todėl žvilgsnis daugiau kreipiasi į tikrovės kasdieninį gyvenimą nei statistinius duomenis, knygų ištraukas ar kitų pasisakymus.

Kiekvienas kraštas susidėda iš žmonių — atskirų asmenų. Ir jie sudaro krašto gyventojus. Jų kultūrinis lygis nustato aplinkos kultūrinį lygį ir veikia į jį. Gyvenamas kraštas yra atskiram asmeniui ir asmenų junginiams pasireiškimo plotmė. Šioje plotmėje pasireiškia kiekvienas asmuo arba asmenų grupė — mūsų atveju, mūsų tautos dalis, gyvenanti svetimuose kraštuose.

Svarstant lietuviškos kultūros nešimą į aplinką, pirmiausia reikia nustatyti, kas yra kultūra apskirtai ir kas yra lietuviška kultūra?

Sustojant prie šių dviejų klausimų, pirma reikia paliesti pačią

### JORATĖ JASAITYTĖ

prie lietuvių ar lietuvių tautos dalies, gyvenančios svetimuose kraštuose, kultūrinio įnašo gyvenamam kraštui.

Pirma negu einant toliau, praverčiau nusistatyti, ką mes laikome kultūra apskirtai. Vėl, neminint įvairių pasisakymų ir svarstymų išdaru, kultūros sąvoką nusakyti, kaip aš ją suprantu. Mano manymu, kultūra yra žmogaus — asmens — dvasinis nusiteikimas gėrui ir gėrio priimlumas. Šioje kultūros sampratoje mėginasi svarstyti lietuvių kultūrinį įnašą gyvenamam kraštui. Nors sustosiu tik prie JAV lietuvių, bet, manau, kad daugiau ar mažiau tai tiks visų kraštų lietuviams ir bent dalinai parodys kultūrinį jų įnašą.

Dažnai esame linkę manyti, kad mokytas žmogus yra kultūringas, o neturintis mokslo, neturi ir kultūros. Gyvenime yra kitaip — gali būti nekultūringas mokytas žmogus, o kultūringas ir dar labiau kultūros siekiąs bemokslis.

Šis atvejis ištiko ir mūsų tautos dalį, šio šimtmečio pradžioje (anksčiau ar vėliau) atvykusią į šį kraštą. Didelė dauguma atvykusių buvo bemoksliai. Ir kas su jais atsitiko: svetimas kraštas, kalba, papročiai ir labai svetima lietuviui kaimiškai aplinka. Bet šalia viso svetimumo buvo viena aplinkybė — laisvė veikti pagal savo sąžinę.

Šioje laisvėje, nežinint visų sunkumų, prasiveržia lietuvių kultūra. Fizinis darbas lietuvių nebaugina, bet atgauta laisvė dvasiniam pasireiškimui tapo milžinišku įnašu JAV gyvenimui.

Prabėgoms pažūrėkime, koks tas įnašas yra?

Negrįšime taip toli, kada Aleksandras Karolis Kuršius 1659 m. atvyko į New Yorką, kuris tada vadinosi New Amsterdam, ir čia buvo pirmasis gimnazijos vedėjas, mokytojas, gamtininkas ir gydytojas. Sustokime prie to laiko, kada didesniu skaičiumi lietuvių atvyko į JAV. Skaitome dr. Antanijū tiktų plačiai nagrinėti kultūros kongresuose. Todėl sustojau

### Šeštoji mokytojų ir jaunimo savaitė

**DAINA VOJE**  
(rugpjūčio mėn. 6-13 d.)  
Registruotis pas:  
Joną Kazlauską  
26331 Briardale Ave.  
Cleveland, Ohio 44132  
216-731-4029

kultūrą iš esmės. Ir čia išskyla klausimas, ką mes norime svarstyti: ar lietuviškos kultūros įnašą, ar lietuvių savo buvimą, esmę, gyvenimu daromą kultūrinį įnašą gyvenamam kraštui.

Manau, kad turime sustoti prie lietuvių kultūrinio įnašo gyvenamam kraštui. Nes esmėje lietuviškos kultūros įnašas per lietuvi, asmenį, išilieja į gyvenamo krašto kultūrą. Nors galima svarstyti ir antraip. Bet, kaip pradžioje minėjau, tam reikėtų kitaip sutvarkyti laiko pasirošimui ir, gal būt, tokia tema geriau tiktų plačiai nagrinėti kultūros kongresuose. Todėl sustojau



Il-jo P.L.J. Kongreso Kent, Ohio valst. universitete, kongreso dalyvė laisvalaikio minutę praleidžia prie pianino. Nuotr. Vlodo Bacevičiaus

kūrimosi ir tuo pačiu jų kultūrinio įnašo.

Kiek gi buvo tų parapijų, kurias čia ir buvo pirmieji lietuvių junginiai ir kurias lietuvių gausiai steigė. Jų įsteigta apie 136. Prie jų ir atskirai steigtos mokyklos. Parapijos veikla yra kultūrinė veikla. Ir iki šiol niekas kitaip negali įrodyti. Taigi vien parapijų steigimas ir jų išlaikymas yra kultūrinis įnašas į krašto gyvenimą. Šalia jų ir atskirai steigiamos lietuviškos mokyklos. Deja, kai kurios lietuviams tarnavo labai mažai. Štai vienuolis pranciškonas Augustinas Zaicas, Pulasio miestelyje Wisconsin 1888 m. įsteigė pirmąją mokyklą. Ją lankė tik keletas lietuvių — ji tarnavo visiems šio krašto gyventojams. Tais pačiais metais kun. Petras Abromaitis, Mahanoy County, Pa., įsteigė parapiinę mokyklą. XX amžiaus pradžioje mokyklų apie parapijų pradėjo dygti "kaip grybų po lietaus". Jų įsteigta net 96. Jos veikia ir dabar, tik daugiausia mažą ką bendro su lietuviškumu turėdamos. Taigi, jeigu mokslas yra svarbi kultūros dalis, tai paskaičiuokime, kiek Jungtinių Amerikos Valstybių gyventojų pradinį mokslą įgijo lietuvių lėšomis ir pastangomis įkurtose mokyklose. Tai yra ryškus įnašas į JAV kultūrinį gyvenimą.

Zvelkime toliau. Didelė dauguma JAV lietuvių sukurtų organizacijų turi taipgi kultūrinį atspalvį. Jose nariai randa dvasinį patitenkinimą ir aplinką savo asmenybės ugdymui. Dar toliau spauda. Skaitymas knygos, laikraščio ar žurnalo plečia atskiro asmens kultūrinį akiratį. Savo laiku JAV buvo leidžiama daugiau kaip 70 lietuviškų laikraščių ir žurnalo. Nesvarbu, kuria kalba žmogus skaito ar šviečiasi, svarbu, kad jis skaito ir šviečiasi. Taigi, ar tai nėra didelis kultūrinis įnašas JAV gyventojams. Ne svarbu, kad tai tik daliai, kurie yra lietuvių. Bet jie vis tiek yra JAV gyventojai. Ir vėl kartojau — jų kultūrinis lygis veikia į aplinkos kultūrinį lygį. Tai įrodo vien žvilgsnis į lietuviškas gyvenvietes.

Siekdami toliau, galėtume suminėti dar chorų, vaidintojų sambūrius ir įvairius renginius. Nesvarbu, kad tai vyksta tik lietuvių tarpe, bet savaime visa tai tampa įnašu kraštui, kuriame lietuvių gyvena.

Vengdami Sovietinės Rusijos vergijos, pasitraukę į kitus kraštus lietuvių taip pat neatėjo čia tuščiomis rankomis. Jų įnašas gyvenamo krašto kultūrai jau nuo

pirmųjų jų atvykimo dienų buvo apčiuopiamas. Jeigu anksčiau aukštesnio mokslo siekiančiųjų buvo reta, tai naujųjų ateivių tarpe mokslo siekimas tapo būtinumu. Šiuo metu apie 350 lietuvių profesorių ir lektorių dėsto JAV universitetuose, kolegijose ir dirba kitose mokslineose institucijose. Ar tai nėra kultūrinis įnašas kraštui. Ir toliau leidžiami laikraščiai, knygos ir žurnalai. Vyksta dailės parodos, neretai plačiai amerikiečių visuomenės pripažytos geromis, veikia chorai, šokėjų rateliai, įvairūs ansambliai ir vaidintojų vienetai. Dar toliau — jau eilė vertingų lietuvių rašytojų knygų yra išleista anglų kalba. Ir tai padaryta lietuvių pastangomis. Tai vis įnašas į viso krašto kultūrinį gyvenimą. Visko išvardinti neįmanoma, bet kiekvienas mūsų kul-

**Studentų ateitininkų stovykla**  
Lake Eriol, Penn.  
(rugpjūčio mėn. 26 d. iki rugsėjo mėn. 4 d.)  
Registruotis pas:  
Juratę Jasaitytę  
6922 S. Oakley  
Chicago, Ill. 60636  
312-434-2165

# III pasaulio lietuvių jaunimo kongresas 1975 metais Brazilijoje

## VEIKLA IR INFORMACIJA

Siaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos Centro valdyba praneša, kad naująją LSS Clevelando skyriaus valdybą sudaro: Danutė Gaižutytė, pirmininkė — 18108 Hiller Avenue, Cleveland, Ohio 44119; Petras Gaižutis, vice-pirmininkas — 20230 Miller Avenue, Euclid, Ohio 44123; Loreta Nykštėnaitė, sekretorė — 32-815 Lake Shore Boulevard, Willoughick, Ohio 44094; Remigijus Damašis, išdininkas, gyvena — 1017 Rushleigh Drive, Cleveland Hts., Ohio. Algis Nasvytis, tarpininkas — 10823 Magnolia Drive, Cleveland, Ohio 44106; Rita Vyšniauskaitė, narė — 1160 East 74th Street, Cleveland, Ohio 44103.

Buvusioji LSS Clevelando skyriaus valdyba, kurią sudarė Vytautas Zagarskas — pirmininkas, Rūta Butkutė — vicepirm., Marytė Idzelytė — sekretorė, ir Ingrida Raulinaitytė — išdininkė, norėtų šia proga širdingai padėkoti visuomenei už jų visokeriopą talką mūsų labui.

SALSS ad hoc Centro valdyba, kurią sudarė Vytautas Zagarskas, Paulius Alšėnas, Marytė Idzelytė, Rimas Aukštuolis ir Gintas Taoras reikalauja iš visų Šiaurės Amerikos miestų studentų organizacijų, kad atsiųstų sąrašus į Centro valdybos būstinę. Tame sąraše turėtų būti visų studentų vardai nuo trečiųjų metų gimnazijos iki universitetinio išsilavinimo. Nurašykite vardą, pavardę, adresą ir studijas. Turėdami pilnus sąrašus, galėsime palaikyti gerus kontaktus tarp studijuojančio jaunimo.

Centro valdybos būstinė yra: 10050 Neff Road, Cleveland, Ohio 44119, telefonas 216-481-1562.

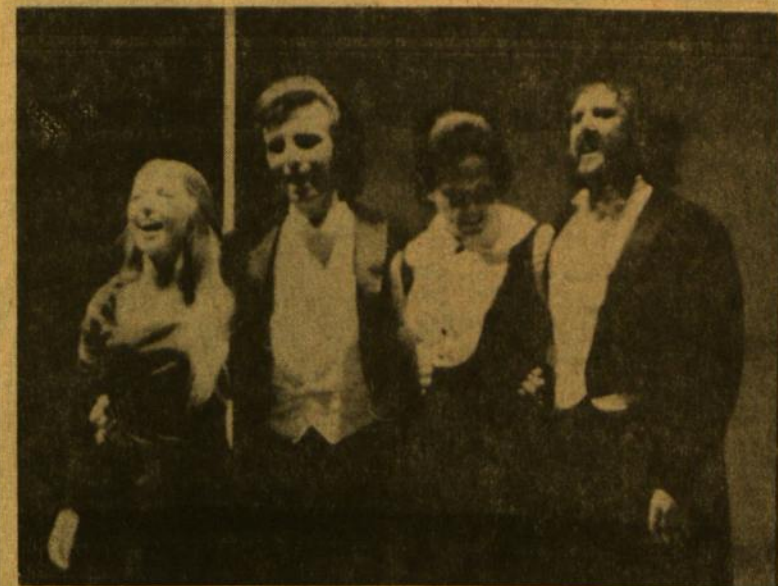


Il-jo P. L. J. kongreso Kent, Ohio valst. universitete. Čia prof. dr. J. Cadzow (liet. kilmės) parodo kongreso dalyviams universiteto biblioteką, kur yra tūkstančiai lietuviškų knygų. Nuotr. Vl. Bacevičiaus

tūrinis pasireiškimas yra pasireiškimas gyvenamo krašto gyventojų, nes mes jais esame. Tai jau ir yra įnašas į to ar kito krašto kultūrinį gyvenimą.

Pačioje pradžioje minėjau, kad asmens kultūrinis lygis veikia į aplinką ir atvirkščiai. Siekdam tautinės gyvybės išlaikymo, turime rūpintis, kad mūsų kultūrinis lygis nenukristų iki aplinkos kultūros lygio. Užtat tautinės gyvybės išlaikymo prasmė kyla, nes mūsų kultūrinis lygis yra didesnis nei aplinkos. Praradę tautinę gyvybę, prarasime ir dalį kultūros vertybių, kurias puoselėdami, tampame vertesniais krašto gyventojais ir daugiau padedame gyvenamo krašto kultūrai.

Norėdami daugiau prie gyvenamo krašto kultūros prisidėti, turime savąją išsaugoti savo tarną. Tai galime atlikti vienoje



Vaidas iš Pasaulio Jaunimo kongreso metu pastatytos K. Ostrausko dramos Kvarteto. Iš kairės į dešinę: Karilė Valaitienė, sol. Vyt. Nakas, sol. N. Linkevičiūtė ir B. Prapuolenis. Nuotr. V. Noreikos

## Kodėl ir kokia jaunimo spauda reikalinga

ROBERTAS SELENIS

Jaunimas ir jo spauda yra mums visiems labai aktuali tema, nors pats jaunimas to gal ir neįsąs, nes jis su lietuviška spauda didelio kontakto neturi. Kodėl tam jaunimui spauda yra reikalinga? Ir jeigu reikalinga, kokia ji turėtų būti?

Prieš nagrinėjant šį dvigubą klausimą, mes turime suprasti, jog dauguma jaunimo, ar jis būtų lietuviškas ar amerikietiškas, mažai skaito net ir amerikiečių laikraščius ir beveik visai neskaityti kultūrinių žurnalų. Aš manau, kad tokia pat situacija yra ir kituose kraštuose, kur lietuvių gyvena.

Tačiau dėl to mums nereiktų nusiminti, nors ir žinome, jog visos mūsų jaunimo prie lietuviškos

spaudos niekuomet nebus galima pritraukti. Kiekvienoje tautoje, ar tai būtų lietuvių, kanadiečių ar afrikiečių, vis būna tam tikras procentas susipratusių ir spauda besidominančių jaunimo bei senimo, kurie savo laikraščiuose skaito ne vien tik sporto ar juokų puslapius. Mes šitą mažą lietuviško jaunimo procentą dar nesame pakankamai padidinę, nes jaunimo mes dar nepritraukėme ir jį savo spauda nesudominome.

Pradedant nagrinėti kokia spauda gali mūsų jaunimą pritraukti ir sudominti, mums dar svarbiau yra pažvelgti, ar iš viso tos spaudos jaunimui reikia?

Mes, lietuvių, gyvendami svetur, norom nenorom skęstame svetimoje aplinkoje. Mes galime kovoti su asimiliacija kuri laiką, priklausydami bendruomenėi ir dirbdami lietuviškose organizacijose, klubuose. Tačiau po kurio laiko žmonės pradeda abejoti. Ar jie tik vienai taip dirba? Ar tas darbas turi kokią vertę?

Jaunimui, kuris yra užaugęs svetur, yra dar liūdniau, ypač jeigu jis yra izoliuotas nuo kitų lietuvių ar lietuviškų kolonijų.

Mūsų protėviai manė, jog žvaigždės ir saulė sukasi aplink žemę, kad žemė yra visos erdvės ar visatos centras. Taip ir mūsų izoliuotas jaunimas, atskirose kolonijose gyvendamas, mano, jog jo kolonija yra centras ir už jos nieko kito neegzistuoja.

Kaip stiprūs žiūronai ir matematika mus išmoko, žemė yra tik maža dalis visatos. Taip ir mūsų stovyklos bei kongresai įtikina ir mūsų jaunimą, kad jis ne vienas dirba ar dainuoja, bet kad mūsų yra visur kur kas daugiau. Šitoks supratimas pakelia ūpą ir paskatina jaunimą aktyvesniam darbui bei veiklai.

Stovyklos vyksta tik vieną kartą per metus, o sekantis jaunimo

jungtyje — organizuotoje Lietuvių Bendruomenėje.

Išvada: sava kultūra esame vertingi gyvenamam kraštui ir, savo kultūrą išlaikydami, kaupiamės įnašą tam kraštui, kuriame gyvename, nes kraštą sudaro gyventojai, ir nuo gyventojų kultūrinio lygio priklauso viso krašto kultūrinė pakopa. Mūsų įnašas į gyvenamą kraštą kultūrinį gyvenimą, palyginti, labai didelis — jį ir išlaikykime.

(Pranešimas Jaunimo kongrese Studijų dienose)

kongresas įvyks gal už kokių ketverių ar penkerių metų. Tai kaip tuose laikotarpiuose jaunimas gali sekti vienas kita, kaip jis gali palaikyti tarpusavio ryšius. O tai gali jį padaryti tik per spaudą.

Redaktorius Pr. Garšva "Draugo" vedamajame teisingai pastebėjo, kad "Spauda juos informuoja", skatina tautinei veiklai, tąją veiklą vertina ir nurodo, ko reikėtų siekti ir kokias naujas priemones panaudoti. Tuo ji tampa stipriausiai įtaigojančiu veiksmu, kuris tokiu pasidaro bendromis pastangomis, nes tik spaudoj išryškėja, kas vienu ar kitu padaryta, per spaudą vieni su kitais susisiekiama, susilaukiami pagalgalbos iš veiklesniųjų visuomenės ar kultūros vadovų, iš spaudos išeina paskaitai diidiesiems žygiams'.

Niekas kitas, o tik spauda gali to viso pasiekti. Jeigu tie tikslai nebus įgyvendinti, tai yra — ryšys su kitu jaunimu, pagalba vienas kitam, naujos mintys ir skatinimas tautinei veiklai — tai aš abejoju, ar bet kokios jaunimo organizacijos ir iš viso jaunimo veikla gali ilgam išlaikyti.

Dabar pažvelkime į to klausimo antrąją dalį. Kokia jaunimui spauda reikalinga?

Šitą klausimą svarstant, turime suprasti, kad jaunimui gal ir reikia sužinoti šį bei tą apie visų lietuviškų organizacijų veiklą, apie tarybų suvažiavimus ir ką tas ar kitas galvoja, apie šitą ar kitą klausimą. Bet prileiskime, kad jaunimas tokios informacijos gal ir neskaitys. Neskaitys, iki įpras skaityti lietuviškai.

Mūsų laikraščiai, norėdami pasigauti daugiau jaunų skaitytojų, turėtų aprašyti jaunimą dominančius įvykius: stovyklas, šokus, sporto rungtynes, jaunimo susirinkimus, jaunimo surengtas demonstracijas, kur ir kada vyksta kokie suvažiavimai ir vis talpinti ir talpinti jaunimo vardus ir jų nuotraukas.

Pačios patraukliausios žinios jaunimui yra apie jų vietinę veiklą, kuriose jų pačių vardai yra paminimi.

Pavyzdžiui, tokia žinutė buvo atspausdinta šią vasarą "Draugo" dienraščio Detroito jaunimo žiniuose. Aš tą žinutę jums čia ir paskaitysiu.

"Dalis Jaunimo choro nuvyko į Belle Isle salą po choro repetiicijos gegužės 6 d. ir ten susidarė dvi "softball" komandos, kurioms vadovavo Linas Mikulionis ir Vitas Sirgėdas. Abi komandos, buvo mišrios ir abu žaidimus laimėjo Vito Sirgėdo komanda 4-1 ir 3-1 rezultatais. Vito komandoje ypatingai pasižymėjo šios kylančios žvaigždės: Algis Skrebutėnas, Vida Giedriūnaitė, Irena Sventickaitė ir Virginija Giedriūnaitė. Po rungtynių visi nuvyko prie fontano, kur jaunimas dainavo lietuviškas dainas, ten susirinko daug žiūrovų pasiklausyti ir plojo į dainų taktą."

Zinoma, tokias žinias gali parašyti tik jaunimas, kuris pats tuose įvykiuose dalyvauja. Aš manau, kad žurnalistų sąjungos nariai galėtų atlikti didelį darbą, jeigu kiekvienas iš jų susirastų po jaunuolį ar jaunuolę, kuriuos galėtų ne tik pamokyti kaip rašyti, bet dar svarbiau, jiems duoti uždavinį — rašyti reportažus iš mūsų jaunimo veiklos. Šitoks darbas galėtų būti dirbamas, skatinant jį liuanistinėm mokyklom arba privačiai, kur tokių mokyklų nėra. Zinoma, idealus reikalas būtų, jeigu kiekviena kolonija galėtų įsteigti žurnalistikos kursą jaunimui, taip kaip Chicagoje. Kai jaunuolis pamatys savo pirmas pastangas laikraščiuo-

(Nukelta į 5 pusl.)